فضل علم السلف على الخلف

SUPERIORNOST

znanja prvih nad znanjem potonjih

el-hāfidh Ibn Redžeb el-Hanbelī

فضل علم السلف على الخلف

SUPERIORNOST ZNANJA PRVIH
nad znanjem potonjih

el-hāfidh Ibn Redžeb el-Hanbelī

Plav, Sandžak
šewwāl 1437. *hidžretske*
juli 2016. godine

Izdavač:
"K e l i m e t u l – H a qq"
Plav, Sandžak
www.kelimetul-haqq.com
www.kelimetul-haqq.org
kelimetul_haqq@hotmail.com

Prijevod:
Ebū Ahmed

Unos teksta:
Ebū Hafsa

Obrada i prelom teksta:
Ebū Ahmed

Dizajn korice:
Ebū Ibrāhīm

Štampa:
"K e l i m e t u l – H a qq"

V A Ž N A N A P O M E N A !

Svako kopiranje i umnožavanje ove knjige
ili bilo kojeg njenog dijela
bez odobrenja izdavača je veoma
pohvaljeno i preporučljivo

Rekao je Allāhov Poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi we sellem:

*"Najvrijedniji džihād je reći **riječ istine** pred nepravednim vladarem."* [1]

*"Prvak šehīdā je Hamza, a potom čovjek koji dođe nepravednom vladaru, kaže mu **istinu** u lice, pa ga vladar ubije."* [2]

*"Neka nikoga od vas ne spriječi strah od ljudi da kaže istinu kada je vidi ili bude njen svjedok, jer mu **riječ istine** neće približiti čas smrti, niti mu umanjiti nafaku."* [3]

---

[1] *hadīth* bilježe Ebū Dāwūd, et-Tirmidhī i Ibn Mādže u svojim *''Sunenima''* od Ebū Se'īda el-Hudrija i Ebū Umāme el-Bahilija

[2] *hadīth* bilježi Hākim od Džābir ibn 'Abdullāha

[3] *hadīth* bilježi imām Ahmed u svome *''Musnedu''* od Ebū Se'īda el-Hudrija

PRVO POGLAVLJE

Sva hvala i zahvala pripada Allāhu. Neka Allāh obaspe velike *salawāte* i *selāme* na Muhammeda, njegovu porodicu i *ashābe*. A potom:

Ovo je kratak govor o značenjima znanja i njegovoj podjeli na ono što je korisno i ono što nije, [4] kao i napomene u pogledu odabranosti znanja *selefā* nad znanjem *khalefā*. Pa mi kažemo, tražeći Allāhovu pomoć, a nema snage niti pomoći osim od Njega:

U Svojoj Knjizi Allāh ponekad spominje znanje na hvale vrijedan način, spominjući ga kao korisno znanje, a na drugim mjestima na ukora vrijedan način, spominjući ga kao znanje od koga nema koristi.

1.1 KORISNO ZNANJE

Što se tiče prve kategorije (korisnog znanja), primjer toga se nalazi u riječima Allāha Uzvišenog:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

[4] Vidi Ibn 'AbdulBerr, *"Džāmi' Bejān el-'Ilm…"*, 1.tom, 622.str. pa nadalje, i Ibnul-Qajjim, *"El-Fewa'id"*, 127. i 154. str.

"Reci: "Jesu li isti oni koji znaju i oni koji ne znaju?" [5]

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ

"Allāh svjedoči da nema drugog boga osim Njega, a i meleki i učeni, i da On postupa pravedno." [6]

وَقُل رَّبِّ زِدْنِى عِلْمًا

"Reci: "Gospodaru moj, ti znanje moje proširi!"" [7]

إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُاْ

"Allāha se boje od robova Njegovih – učeni." [8]

Primjer ovoga postoji i u onome što Allāh, slavljen neka je On, spomenuo u priči o Ādemu. On ga je podučio imenima svih stvari, a onda ih je predstavio melekima koji su rekli:

سُبْحَٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَآ ۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ

[5] sūra ez-Zumer, 9. ājet

[6] sūra Ālu 'Imrān, 18. ājet

[7] sūra Tā-Hā, 114. ājet

[8] sūra Fātir, 28. ājet

"Slavljen neka Si, mi znamo samo ono čemu si nas Ti podučio; Ti si Sveznajući i Mudri." [9]

Dalje, značenje toga se može vidjeti u onome što je Allāh, Slavljeni i Uzvišeni, spomenuo u priči o Musā'u, *'alejhis-selām*, koji je pitao Hidra:

هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰٓ أَن تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا

"Mogu li da te pratim, da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen?" [10]

A ovo nije bilo ništa drugo nego korisno znanje.

Štaviše, mi smo obaviješteni o ljudima koji su primili znanje, ali im njihovo znanje nije bilo od koristi. Ovo znanje, sāmo po sebi, je korisno, ali se onaj kome je ono bilo darovano nije od njega okoristio. Allāh Uzvišeni kaže:

مَثَلُ ٱلَّذِينَ حُمِّلُواْ ٱلتَّوْرَىٰةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ ٱلْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًۢا

"Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi." [11]

---

[9] sūra el-Beqare, 32. ājet

[10] sūra el-Kehf, 66. ājet

[11] sūra el-Džumu'a, 5. ājet

وَٱتۡلُ عَلَيۡهِمۡ نَبَأَ ٱلَّذِيٓ ءَاتَيۡنَٰهُ ءَايَٰتِنَا فَٱنسَلَخَ مِنۡهَا فَأَتۡبَعَهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ فَكَانَ مِنَ ٱلۡغَاوِينَ ١٧٥ وَلَوۡ شِئۡنَا لَرَفَعۡنَٰهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُۥٓ أَخۡلَدَ إِلَى ٱلۡأَرۡضِ وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ

"I kaži im vijest o onome kome smo dokaze Naše dali, ali koji se od njih udaljio, pa ga je šejtān dostigao i On je zalutao. A da smo htjeli, mogli smo ga njima (tim dokazima) **uzvisiti, ali se On ovom svijetu priklonio i za svojom strašću krenuo."** [12]

فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٞ وَرِثُواْ ٱلۡكِتَٰبَ يَأۡخُذُونَ عَرَضَ هَٰذَا ٱلۡأَدۡنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغۡفَرُ لَنَا وَإِن يَأۡتِهِمۡ عَرَضٞ مِّثۡلُهُۥ يَأۡخُذُوهُ

"I poslije njih ostala su pokoljenja koja su Knjigu naslijedila i koja su kupila mrvice ovoga prolaznog svijeta i govorila: "Biće nam oprošteno!" A ako bi im opet dopalo šaka tako nešto, opet bi to činili." [13]

وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلۡمٖ

"Allāh ga je zabludio i pored znanja." [14]

---

[12] sūra el-E'rāf, 175. i 176. ājet

[13] sūra el-E'rāf, 169. ājet

[14] sūra el-Džāthije, 22. ili 23. ājet

Jedno od objašnjenja ovog *ājeta* je da ga je Allāh poslao u zabludu uprkos njegovog znanja.

1.2 BESKORISNO ZNANJE

Što se tiče druge kategorije, znanja koju je Allāh spomenuo na način zabrane (u smislu kuđenja), primjeri toga mogu biti nađeni u Njegovom spomenu magije (*sihra*):

وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ ۚ وَلَقَدْ عَلِمُوا۟ لَمَنِ ٱشْتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍ

"Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati, iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onome svijetu imati." [15]

On također kaže:

فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ فَرِحُوا۟ بِمَا عِندَهُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ

[15] sūra el-Beqare, 102. ājet

"Kada su im poslanici njihovi jasne dokaze donosili, oni su se znanjem koje su imali dičili i snašlo ih je ono čemu su se stalno rugali." [16]

يَعۡلَمُونَ ظَٰهِرٗا مِّنَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ عَنِ ٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ غَٰفِلُونَ

"Oni znaju samo spoljašnju stranu života na ovom svijetu, a prema onom svijetu su ravnodušni." [17]

1.3 PODJELA ZNANJA U *SUNNETU*

Iz ovog razloga *sunnet* također dijeli znanje na ono što je korisno i na ono što nije, upućujući nas da tražimo utočište od znanja koje nije korisno i da (Allāha) molimo za znanje koje je korisno.

Muslim bilježi od Zejda ibn Erkama da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, imao običaj govoriti: ***"O Allāhu, utječem Ti se od znanja koje ne koristi, od srca koje se ne boji, od duše koja nije zadovoljna i od dove koja se ne prima."*** [18]

[16] sūra Mu'min/Gāfir, 83. ājet

[17] sūra Rūm, 7. ājet

[18] *hadīth* je zabilježio *imām* Muslim, broj 2722

Sakupljači *Sunena* [19] su također ovo zabilježili putem različitih lanaca od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*.

U nekim od njih postoje riječi:

"...od dove koja se ne čuje."

A u drugima postoji dodatak:

"...utječem Ti se od ovo četvoro..."

En-Nesā'i bilježi od Džābira da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, imao običaj doviti:

"O Allāhu, molim Te za znanje koje koristi i utječem Ti se od znanja koje ne koristi." [20]

Ovo je također zabilježio Ibn Mādže, a njegov citat je da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Molite Allāha za korisno znanje i tražite utočište kod Allāha od znanja koje ne koristi."*** [21]

---

[19] Et-Tirmidhī broj 3482, Nesā'ī broj 5472, 5538 i 5539, Ibn Mādže broj 250 i Ebū Dāwūd broj 1533 od Ebū Hurejre

[20] Ne nalazi se kod en-Nesā'ija, *Sugra* ili *Kubra*. Ovaj citat je zabilježio Ibn Hibbān (broj 82) i el-Hajthemī ("*Medžme'uz-Zewā'id*", 10. tom, 181. str.) i rekao je da je *isnād hasen*

[21] *hadīth* je zabilježio *imām* Ibn Mādže broj 3843. El-'Irāqī ("*Takhrīdž el-Ihjā*", 1. tom, 31. str.) ga je proglasio *hasenom*, kao što je uradio i Hajthemī (10. tom, 182. str.). Es-Sujūtī ("*Ed-*

Et-Tirmidhī ga je također zabilježio od Ebū Hurejre sa riječima: ***"O Allāhu, okoristi me onime čime si me podučio i poduči me onome što će mi koristiti i povećaj mi znanje."*** [22]

En-Nesā'i je zabilježio od Enesa da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, imao običaj doviti riječima: ***"O Allāhu, okoristi me onime čime si me podučio, poduči me onome što će mi koristiti i opskrbi me znanjem koje će mi koristiti."*** [23]

Ebū Nu'ajm bilježi od Enesa da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, imao običaj govoriti: ***"O Allāhu, molim Te za īmān koji traje jer īmān može i***

Džāmi'us-Sagīr" broj 4702) ga je proglasio *sahīhom*, ali je Munāwī rekao da je ispravan stav da je ovaj *hadīth hasen* citirajući el-'Alā'ija, a to je potvrdio el-Albānī u *"Es-Sahīha"* broj 1511 i u *"Sahīhul-Džāmi"* broj 3635

[22] *hadīth* su zabilježili *imāmi* et-Tirmidhī broj 3593 i Ibn Mādže broj 251 i 3833. *Hadīth* je *hasenom* ocijenio es-Sujūtī (broj 1506), a *sahīhom* el-Albānī u *"Sahīh et-Tirmidhī"* broj 2845 i *"Sahīh Ibn Mādže"* broj 203 i 3091

[23] ne nalazi se u en-Nesā'iju *"Es-Sugra"*, već ga je zabilježio es-Sujūtī u *"El-Džāmi' el-Kebīr"*, 1. tom, 387. str. koji ga upućuje na Tajālisija. Ovaj *hadīth* je *sahīhom* proglasio Hākim (broj 1879), sa čime se složio i edh-Dhehebī

nestati, i molim Te za znanje koje koristi jer neko znanje može biti beskorisno.“ [24]

Ebū Dāwūd bilježi *hadīth* od Burejde da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***“Zasigurno neki oblici govora (bejān) su sihr,*** [25] ***a neko znanje je neznanje.“*** [26]

---

[24] *hadīth* je zabilježio *imām* es-Sujūtī (“*Ed-Džāmi'ul-Kebīr*“, 1. tom, 387. str.) gdje navodi *hadīth* sa istim značenjem i upućuje ga na Ebū Nu'ajma (“*El-Hilje...*“)

[25] Vidi Ibn Hadžer, “*Fethul-Bārī*”, 10. tom, 238. str. i Ibn Hibbān, “*Rewdatul-'Uqalā*”, 179. str. Hattābī (“*A'lām el-Hadīth*“, 3. tom, 1967. str.) je rekao: “*Bejān (govor) je od dvije vrste: 1. Ono čime je namjeravano značenje izraženo jasno, u kojem god jeziku to bilo i ova kategorija se ne smatra sihrom; 2. Ono gdje je namjeravano značenje izraženo u elokventnim, pametno razrađenim frazama, zasnovano na specifičnim pravilima tako da onaj koji sluša uživa u slušanju riječi i one djeluju na sāmo njegovo srce. Ova kategorija je ono što je poistovjećeno sa sihrom jer ono očarava i vara srce i nadvladava dušu do te mjere da lice stvarnosti može biti pretvoreno u iluziju i da onaj očaran može da vidi samo ono što govornik želi da on vidi. Ova kategorija može biti korištena na preporučljiv način i na ukora vrijedan način. Što se tiče preporučljivog načina to je uputiti osobu prema istini i koristiti ove metode da se pomogne istina... A što se tiče ukora vrijednog načina, to je uputiti osobu prema bātilu (laži) ili ga umotati u zabunu tako da on istinu vidi kao bātil, a bātil kao istinu. Ovo je potpuno prezreno i poistovjećeno je sa onim što je potpuno prezreno, tj. sihrom.*“

[26] *hadīth* je zabilježio Ebū Dāwūd broj 5012. Njegov *isnād* je *da'īf*, kao što je to rekao el-'Irāqī u “*Takhrīdž el-Ihjā*“, 1. tom, 31. str., a od njega citirao Munāwī (2. tom, 666. str.). *Da'īfom* ga je

Sa'sa'ah ibn Sewhān je objasnio da riječi: ***"...a neko znanje je neznanje"*** znače: *"Učenjak optereti sebe znanjem koje ga se ne tiče i kojim on postaje neznalica."* [27]

Objašnjeno je također i da to znači: *"Ono znanje koje donosi samo štetu i ne koristi je zapravo neznanje"*, [28] a to je zato što je nepoznavanje toga bolje nego znanje o njemu.

A ako se shvati da ako je onaj koji to znanje ne zna u boljem stanju nego onaj koji ga je naučio, onda je ovo znanje zapravo gore nego neznanje. Takav je slučaj sa *sihrom* i drugim vrstama znanja koje šteti čovjekovom vjerskom ili *dunjālučkom* blagostanju.

---

proglasio i es-Sujūtī (broj 2458), a to potvrdio i el-Albānī u *"Da'īf el-Džāmi"* broj 1991. Međutim, prva polovina je autentično prenešena od grupe *ashābā*, a za analizu njihovih predaja pogledaj: Arna'ūt *"Tahqīq Musned Ahmed"* broj 2424, 4342 i 4651

[27] predaju je zabilježio ebū Davūd broj 5012 i Ebū 'Ubejd (*"El-'Azībīn"*, 1. tom, 430. str.)

[28] Ibn el-Ethīr (*"En-Nihāje"*, 1. tom, 322. str.) je rekao: *"Rečeno je također da to znači da čovjek uči ono za čijim učenjem nema potrebe, kao što je astronomija, u isto vrijeme ignorišući ono za čim je u potrebi za svoj vjerski život, kakvo je znanje Knjige i sunneta."* Pogledaj također Ibn Hadžer, 9. tom, 202. str.

DRUGO POGLAVLJE

2.1 OGRANCI NEKORISNOG ZNANJA

Objašnjenje nekih od ogranakā nekorisnog znanja je prenešeno od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*.

Ebū Dāwūd u djelu *"El-Merāsīl"* bilježi od Zejd ibn Eslema da je rečeno: *"Allāhov Poslaniče, kako je zadivljujuće znanje te i te osobe!"* On je upitao: ***"Znanje čega?"*** Oni su odgovorili: *"Znanje porijekla ljudi."* On je rekao: ***"Znanje toga nije od koristi, a neznanje toga ne donosi štetu."*** [29]

Ebū Nu'ajm u djelu *"Rijād el-Mute'allimīn"* bilježi ovaj *hadīth* preko Beqijje od Ibn Džurejdža, od 'Atā'a, od Ebū Hurejre od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*. Ova verzija spominje da su oni odgovorili: *"On je najučeniji od ljudi u pogledu porijekla Arapā, poezije i razlikā koje su postojale među Arapima"*, a na kraju ove verzije stoji: ***"Znanje je od tri vrste, sve nakon toga je višak: nedvosmislen ājet Qur'āna, utemeljeni sunnet i praved-***

[29] *hadīth* je zabilježio *imām* Ebū Dāwūd u *"El-Merāsīl"*, 50. i 51. str. *Hadīth* su proglasili *da'īfom* es-Sujūtī (broj 5474) i el-Albānī (*"Da'īf el-Džāmi"* broj 3725). Pogledaj Munāwī, 4. tom, 431. str.

no nasljedstvo.“ [30] Lanac prenosilaca ove verzije nije autentičan. Beqijje je *mudellis*, činio je *tadlīs* izbjegavanjem da spomene prenosioca koji nije povjerljiv.

Kraj ovoga *hadītha* su također zabilježili Ebū Dāwūd i Ibn Mādže od 'Abdullāha ibn 'Amra ibn el-'Āsa da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***“Znanje je od tri vrste, sve nakon toga je višak: nedvosmislen ājet Qur'āna, utemeljeni sunnet i pravedno nasljedstvo.“*** [31] [32] U njegovom lancu predaje nalazi se 'AbdurRahmān ibn Zijād el-Ifrīqī koji je dobro poznat kao slab prenosilac.

2.2 GENEALOGIJA (PORIJEKLO) I ASTRONOMIJA

Naredba o učenju genealogijā (porijekla) u onolikoj mjeri da čovjek poznaje svoju rodbinu je prenešena od

---

[30] *hāfidh* ibn Hadžer je rekao: “*On nije utemeljen; također je citiran i kao riječi 'Umara i nije utemeljen*“, kako je to od njega citirao Munāwī (4. tom, 431. str.). *Hadīth* je također zabilježio Ibn 'Abdul-Berr (broj 1385 i 1386), koji je *isnād* ocijenio slabim

[31] ili prema drugom tumačenju: “*...ispravna (jasna) obaveza*“ umjesto “*pravedno nasljedstvo*“. Pogledaj el-'Adhīm 'Abādī “*Awn el-Ma'būd*“, 8. tom, 92. str.

[32] *hadīth* su zabilježili *imāmi* Ebū Dāwūd broj 2885 i Ibn Mādže broj 54. Isnād je *da'īf* kako ga ocijenio Ibn AbdulBerr (broj 1386) i el-Mundhirī, kao što je to od njega prenijeto u “*Awn el-Mā'būd*“, 8. tom, 92. str. Hākim (broj 9749) je prećutao o njemu, ali je edh-Dhehebī rekao da je on *da'īf*. Pogledaj el-Albānī, “*Irwā*“, broj 1664

Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Učite svoje porijeklo onoliko koliko će vam dozvoliti da održavate rodbinske veze."*** Zabilježili su ga et-Tirmidhī i Ahmed. [33]

Humejd ibn Zendžewejh je zabilježio ovaj *hadīth* preko drugog lanca od Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Naučite od svog porijekla onoliko koliko će vam omogućiti da održavate rodbinske veze, a onda prestanite. Učite arapski jezik onoliko koliko će vam omogućiti da razumijete Allāhovu Knjigu, a onda prestanite. Učite od astronomije onoliko koliko će vam omogućiti da putujete u tminama kopna i mora, a onda prestanite."*** [34] U njegovom lancu predaje je prenosilac Ibn Lehī'ah.

On je također zabilježio preko Nu'ajma ibn Ebī Hinda da je 'Umar rekao: *"Naučite od astronomije onoliko koliko će vam omogućiti da putujete po kopnu i moru, a onda se uzdržite. Naučite od porijekla (genealogije) onoliko koliko će vam omogućiti da održavate rodbinske veze i naučiti vas*

[33] *hadīth* su zabilježili *imāmi* et-Tirmidhī broj 1979 i Ahmed broj 8868. Hākim ga je ocijenio *sahīhom* (broj 7284), a edh-Dhehebī se složio. Pogledaj el-Hajthemī, 8. tom, 152. str. Proglasili su ga *sahīhom* i es-Sujūtī (broj 3319) i el-Albānī (*"Sahīh el-Džāmi"* broj 2965 i u *"Es-Sahīha"* broj 276)

[34] *hadīth* je zabilježio *imām* el-Bejheqī u *"Šu'ab el-Īmān"* broj 1723

koje žene su vam dozvoljene a koje nisu, a onda se uzdržite." [35]

Mas'ar prenosi od Muhammeda ibn ʼAbdullāha da je ʼUmar ibnul-Khattāb rekao: *"Učite astronomiju onoliko koliko će vam omogućiti da znate smjer kible i smjerove putovanja."*

En-Nekha'ī nije vidio nikakve štete u tome da čovjek nauči dosta o astronomiji da bi bio upućen po zemlji. [36]

Ahmed i Ishāq su dozvolili učenje o fazama Mjeseca kao što je od njih prenio Harb.

Ishāq je dodatno rekao da je dozvoljeno učiti imena zvijezda tako da bi omogućilo čovjeku da bude upućen (za vrijeme putovanja).

Qatāde nije volio da se uče faze mjeseca, [37] dok Ibn 'Ujejne nije to dozvoljavao, a Harb je ovo od njih prenio.

---

[35] predaju je zabilježio *imām* es-Sujūtī u *"Ed-Durr el-Menthūr"*, 3. tom, 63. str. Prvu rečenicu je također zabilježio Ibn Ebī Šejbe, 8. tom, 414. str. i Ibn 'AbdulBerr broj 1474 sa *sahīh isnādom*

[36] predaju je zabilježio Ibn Ebī Šejbe, 8. tom, 414. str. i Ibn 'AbdulBerr, *"El-Džāmi"*, broj 1475 i ona je *sahīh*

[37] predaju je zabilježio *imām* es-Sujūti u *"Ed-Durr el-Menthūr"*, 3. tom, 63. str. Razlog za ovu pokuđenost je to da su stvari kao što su faze mjeseca i kretanje planeta korištene u astrologiji

Tāwūs je rekao: *"Možda onaj koji proučava zvijezde i slova Ebū Džād* [38] *nema ništa sa Allāhom."* Zabilježio je Harb. Ovo je također zabilježio Humejd ibn Zendžewejh od Tāwūsa kao riječi Ibn 'Abbāsa. [39]

Ovo treba biti shvaćeno da se time cilja na znanje astrologije, a ne na ono znanje koje omogućava čovjeku da se usmjerava po zemlji: ono prvo (astrologija) je totalno lažno i zabranjeno. [40]

---

[38] Tj. pripisivanja vrijednosti ili mističnih značenja slovima alfabeta. Vidi Ibn Tejmijje *"Medžmū'ul-Fetāwā"*, 12. tom, 62. str. i Ibn Hadžer, *"El-Metālib el-'Ālije"*, 3. tom, 124. str.

[39] predaju je zabilježio 'AbdurRezāq, 11. tom, 26. str. i el-Bejheqī, *"Sunen"*, 8. tom, 139. str. sa jakim *isnādom*. Ibn Ebī Šejbe (8. tom, 414. str.) i Ibn 'Abdul-Berr (broj 1478) su također zabilježili ovo bez spominjanja slova Ebū Džād i ta predaja je *sahīh*

[40] Begawī (*"Šerhus-Sunne"*, 12. tom, 183. str.) je rekao: *"Zabranjen oblik znanja o zvijezdama je ono znanje koje vodi svoga poznavaoca da predskazuje buduće događaje, kao što je dešavanje jakog vjetra, nastup ili početak kiše, snijega, hladnoće i vrućeg vremena, variranje u cijenama i robi itd., misleći da oni mogu doći do znanja o ovome putem kretanja zvijezda. Međutim, to je znanje koje je Allāh zadržao za Sebe i niko drugi ga ne zna osim Njega:* **"Samo Allāh zna kad ce Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će Zemlji umrijeti"** (sūra Luqmān, 34. ājet). *A što se tiče onog znanja koje se stiče putem proučavanja zvijezdā i putem kojeg čovjek saznaje stvari kakve su smjer kible, to nije zabranjeno. Allāh, Uzvišeni je*

Postoji *hadīth* u pogledu ovoga u kome je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Ko god stekne znanje o zvijezdama – stekao je ogranak sihra."*** Zabilježio ga je Ebū Dāwūd od Ibn 'Abbāsa. [41]

On je također zabilježio *hadīth* od Qabīse da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Smatranje dobrih predznaka u letu ptica nakon plašenja njih ('ijāfah), uzimanje loših predznaka u stvarima (tijarah) i tarq su sve oblici sihra."*** [42] [43]

'Ijāfah označava praksu proricanja putem plašenja ptica, a *tarq* se odnosi na praksu vračanja putem crtanja linija na zemlji. [44]

---

rekao: **"On vam je stvorio zvijezde da se po njima u mraku upravljate, na kopunu i moru."** (sūra el-En'ām, 97 ājet)."

[41] *hadīth* su zabilježili *imāmi* Ebū Dāwūd, broj 3905 i Ibn Mādže broj 3726. Njegov *isnād* je *sahīh*, a takvim su ga proglasio el-'Irāqī (4. tom, 117. str.), en-Newewī ("*Rijād*"), edh-Dhehebī ("*El-Kebā'ir*") i el-Albānī ("*Sahīh el-Džāmi*" broj 6074 i "*Es-Sahīha*" broj 793)

[42] vidi el-Adhīm 'Abādī, 10. tom, 403. str. za objašnjenje termina u ovom *hadīthu*

[43] *hadīth* su zabilježili *imāmi* Ebū Dāwūd broj 3907 i Ahmed broj 15915 i 20603. *Hadīth* su proglasili *da'īfom* el-Albānī ("*Gājetul-Merām*" broj 301) i Arna'ūt (25. tom, 256. str.)

[44] ili jednako tome je praksa bacanja šljunka na zemlju i gatanje oblicima formiranih kao posljedica toga. Pogledaj Ebū Dāwūd broj 3907

Stoga je astrologija *bātil* i zabranjena, a činjenje tih djela koje navode na to, kao što je nastojanje da se približi zvijezdama ili nuđenje žrtava njima sadrži nevjerstvo.

A što se tiče takvog znanja koje bi omogućilo čovjeku da se usmjerava po kopnu, da zna smjer kible i da zna puteve koji vode do različitih mjesta, ovo je dozvoljeno po stavu većine.

Nema potrebe učiti išta više od ove nauke nego toliko, a učiti više od toga bi služilo da čovjeka preokupira i odvrati od učenja mnogo važnijih stvari. Moguće je da bi proučavanje ove nauke do u sitne detalje odvelo čovjeka do početka sumnjanja u smjer kible koji je bio postavljen od strane muslimanā u njihovim zemljama, jer se ovo zaista već desilo mnogim prošlim i sadašnjim astronomima. [45] Ovo onda vodi do vjerovanja da su *ashābi* i *tabi'īni* klanjali u pogrešnom smjeru u mnogim od zemalja u kojima su se smjestili, a ovo je *bātil*, neispravno vjerovanje.

To je razlog zašto je *imām* Ahmed odbacio korištenje Sjeverne zvijezde (za određivanje smjera kible), umjesto toga govoreći: "*Sve što je prenešeno je:* ***"Ono što je između istoka i zapada je kibla"*** ", [46] u značenju da nema

[45] pogledaj Ibn Qudāme, *"El-Mugnī"*, 1. tom, 440. str.

[46] *hadīth* su zabilježili *imāmi* et-Tirmidhī broj 344 i Ibn Mādže broj 1011 od Ebū Hurejre. Proglasili su ga *sahīhom* Hākim (broj

hadītha koji govori da Sjevernoj ili bilo kojoj drugoj zvijezdi treba biti data pažnja u ovim stvarima.

Ibn Mes'ūd je odbacio riječi Ka'ba kada je on rekao: "*Ove nebeske sfere su potčinjene određenim pokretima*", a stvari slične ovima su odbacili Mālik i drugi.

Imām Ahmed je odbacio čak izjavu nekih astronomā da se *zewāl* (podne) dešava u različitim vremenima u različitim zemljama.

Moguće je da je njihovo rezonovanje koje stoji iza odbacivanje ovoga, ili barem rezonovanje nekih od njih, bila činjenica da vjerovjesnici nisu govorili o ovakvim stvarima; ovo uprkos činjenici da astronomi obznanjuju ovu činjenicu sa sigurnošću. Veoma je moguće da posvećivanje najmanjim sitnicama ovakvog znanja može od-vesti do žestokih problema i raširenih iskušenja.

Neki astronomi su koristili svoje znanje da odbace *hadīth nuzūla* (silaska) u zadnjoj trećini noći [47] riječima:

---

741) sa čim se edh-Dhehebī složio, te es-Sujūtī (broj 7858) i el-Albānī (*"Irwā"* broj 292 i *"Sahīh el-Džāmi"* broj 5584)

[47] *hadīth* su zabilježili *imāmi* el-Buhārī broj 1145, 6321 i 7494, a *imām* Muslim 756, 1772 i 1778 bilježi od Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Svake noći kada ostane zadnja trećina noći naš Gospodar, Slavljeni i Uzvišeni, se spušta na najniže nebo i pita:*** **"Ima li ikoga ko Me priziva da bih mogao da mu odgovorim? Ima li ikoga**

"Zadnja trećina noći se dešava u različito vrijeme u različitim zemljama, pa tako nije moguće da se ovaj silazak desi u isto vrijeme."

Odvratnost ove tvrdnje je nužno poznata u vjeri. Da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, ili da su pravedne upućene *khalīfe* čuli ovakve tvrdnje, ne samo da ih ne bi slušali, već bi požurili da kazne ove ljude ili bi smatrali da su oni iz redova poricateljā i *munafikā*.

2.3 UDUBLJIVANJE U NAJSITNIJE DETALJE DOZVOLJENIH NAUKĀ

Slično se tiče i udubljivanja previše duboko u nauku genealogijā (porijekla), jer nema potrebe za tim. Riječi 'Umarove i riječi drugih u pogledu zabrane toga su već prethodile, uprkos činjenici da je grupa *ashābā* i *tabi'īnā* znala ovu nauku i proučavala je. [48]

Isto se odnosi i na udubljivanje previše duboko u arapski jezik i njegovu morfologiju, jer zaista činjenje toga služi da čovjeka odvrati od učenja mnogo važnijih stvari, a posvećivanje tome odvraća čovjeka od sticanja mnogo korisnog znanja.

---

tražeći od Mene da bih mogao da mu to dam? Ima li ikoga ko traži Moj oprost pa da mu oprostim?" "

[48] među kojima je bio i Ebū Bekr, kako je zabilježio *imām* Muslim broj 2490 od Aiše

El-Qāsim ibn Mukhajmerah nije volio arapsku morfologiju i rekao je: *"Njene početne etape su odvraćanje, a njen kraj je prekoračivanje granica"*, [49] ciljajući na udubljivanje previše duboko u nju i njene kompleksnosti.

Isti stav je zastupao *imām* Ahmed koji nije volio izučavanje arapskog jezika previše duboko i kada je čuo da Ebū 'Ubejd to čini, prigovorio je rekavši: *"To odvraća čovjeka od učenja važnijih stvari."* [50]

To je razlog zašto je rečeno: *"Arapski jezik je kao so na hrani"*, tj. da od njega čovjek treba uzeti koliko da ispravi svoj govor, a sve preko toga ga kvari.

Isto se odnosi i na udubljivanje previše duboko u matematiku, iako ona može biti neophodna da se sprovedu dužnosti kakve su podjela nasljedstva, *wasijjetā* i podjela imetka među onima kojima pripada. [51] Sve preko toga je prosto mentalna vježba i služi za oštrenje uma, nema potrebe za tim i udubljivanje u to čovjeka preokupira i odvraća od onoga što je važnije.

Što se tiče naukā koje su izmišljene nakon vremena *ashābā*, čiji zagovarači tvrde da su one istinsko znanje i

[49] Ebū Hajtheme, *"El-'Ilm"*, broj 150

[50] predaju je zabilježio Ibn Hāni' u *"Mesā'il el-Imām Ahmed"*, 2. tom, 167. str.

[51] Vidi također Ibn 'Abdul-Berr, 2. tom, 789.-791. str.

da je svako ko ih ne zna ili neznalica ili zabluđen, sve one su novotarija i trebaju biti ubrojane među novouvedenim stvarima koje su zabranjene. [52]

2.4 DISKUTOVANJE O *QADERU*

Među ovim naukama su i one izmišljenje od strane *mu'tezilā* i njihovo diskutovanje o *qaderu* [53] i postavljena analogija za Allāha, dok je jasna zabrana spomenuta protiv udubljivanja u *qader*.

Ibn Hibbān i Hākim bilježe *hadīth* od Ibn 'Abbāsa da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Ovaj ummet će uvijek ostati čvrst i balansiran sve dok ne diskutuju o*** *(konačnom odredištu)* ***djece i božanskom određenju."*** [54] Ovo se također prenosi samo kao izjava Ibn 'Abbāsa i neki su zaključili da je to jači slučaj.

El-Bejheqī bilježi *hadīth* od Ibn Mes'ūda da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Kada se moji ashābi spomenu – ustegnite se, a kada se***

[52] zbog njegovih, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, riječi: ***"Ko god uvede u ovu našu stvar*** *(vjeru)* ***ono što nije od nje – to mu se odbacuje."*** Zabilježili su ga *imāmi* el-Buhārī broj 2697 i Muslim broj 1718

[53] vidi el-Eš'arī, "*Meqālāt el-Islāmijjīn*", od 155 str. pa nadalje

[54] *hadīth* je zabilježio *imām* Ibn Hibbān broj 6724. El-Hajthemī (7. tom, 202. str.) je njegov *sened* proglasio *sahīhom*, kao i Hākim (broj 93) sa edh-Dhehebijevim slaganjem, a to je učinio i el-Albānī ("*Es-Sahīha*" broj 1515)

zvijezde spomenu – ustegnite *(uzdržite)* ***se također.“*** [55] Ovo je prenešeno preko brojnih puteva, a svi lanci prenosilaca su problematični.

Prenosi se da je Ibn 'Abbās rekao Mejmūnu ibn Mihrānu: *“Čuvaj se istraživanja zvijezdā, jer one uzrokuju predskazivanje. Čuvaj se istraživanja qadera, jer to uzrokuje otpadništvo. Čuvaj se vrijeđanja ijednog od ashābā Muhammeda, sallallāhu 'alejhi we sellem, jer će te Allāh baciti na tvoje lice u vatru.“* [56] Ebū Nu'ajm ovo bilježi kao riječi Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, ali to nije autentično.

Zabrana udubljivanja u *qader* obuhvata određen broj stvari:

1. Korištenje dijelova Knjige da se suprotstavi drugim djelovima, kao što je situacija u kojoj onaj koji potvrđuje *qader* navodi određeni *ājet*, dok onaj koji negira *qader* navodi drugi *ājet* i oni počnu da se raspravljaju. Prenešeno je da se takav događaj desio u

[55] *hadīth* je zabilježio *imām* Ebū Nu'ājm, 4. tom, 114. str., broj 4953 i et-Taberānī, *“El-Kebīr“*, broj 10488. El-'Irāqī (1. tom, 50. str.) je njegov *isnād* proglasio *hasenom*, es-Sujūtī (broj 615) je *hadīth* također proglasio *hasenom*, a el-Albānī (*“Sahīhul-Džāmi“* broj 545 i u *“Es-Sahīha“* broj 34) ga je ocijenio *sahīhom*

[56] predaju je zabilježio *imām* es-Sujūti u *“Ed-Durr el-Menthūr“*, 3. tom, 65. str. Sehmī (*“Tārīkh el-Džurdžān“*, 429. str.) ga bilježi kao *hadīth* Alāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, od Ibn 'Abbāsa sa *da'īf senedom*

vrijeme Allāhovog Poslanika, s*allallāhu 'alejhi we sellem*, na šta se on rasrdio i to zabranio. [57] Takve stvari se trebaju smatrati raspravljanjem o Qur'ānu, a to je zabranjeno. [58]

2. Diskutovanje o *qaderu*, bilo putem potvrđivanja ili negiranja, racionalizacije i korištenja logičkih argumenata. Primjer ovoga su riječi *qaderijā*: "*Da je Allāh sve predodredio a onda kažnjava ljude, On bi tada bio nepravedan i nasilnik*" i govor onih dijametralno suprotnih: [59] "*Allāh je prisilio robove na činjenje njihovih djela*" i slično tome.
3. Udubljivanje u pisanja (knjiga) o *qaderu*, čija zabranjenost je prenešena od 'Alija i drugih od *selefā*. Ovo je zato što rob nikada neće biti u stanju da razumije pravu realnost *qadera*.

2.5 RASPRAVLJANJE O ALLĀHOVOM *DHĀTU*

Vezano za ovo je i novotarija izmišljena od strane *mu'tezilā* i onih koji idu njihovim putem u njihovom

[57] *hadīth* je zabilježio *imām* Muslim broj 2666 od 'Abdullāha ibn 'Amra

[58] Ebū Dāwūd broj 4603 bilježi od Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Raspravljanje o Qur'ānu sadrži kufr."*** Također ga je zabilježio Hākim broj 2882, a edh-Dhehebī je rekao da on ispunjava uslove Muslima. Es-Sujūtī (broj 9187) ga je ocijenio *sahīhom*, kao i el-Albānī ("*Sahīhul-Džāmi"* broj 6687)

[59] tj. *džebrijjā*

diskutovanju o *Dhātu* Slavljenog Allāha i Njegovih svojstava putem sredstva racionalizacije. Ovo je opasnije negoli udubljivanje u *qader* jer je diskutovanje o *qaderu* diskutovanje o Allāhovim djelima, dok ovdje čovjek diskutuje o Njegovom sāmom *Dhātu* (suštini) i svojstvima! Ova grupa je podijeljena na dvije kategorije:

Prvi: Oni koji negiraju mnogo od onoga što se prenosi u Knjizi i *sunnetu* u pogledu svojstava zbog ukazivanja (po njihovom viđenju) na sličnost ili poistovjećivanje između stvorenja i Stvoritelja. Od ovih su *mu'tezile* koji su rekli: "*Ako On može biti viđen, On onda mora biti tijelo, zato što čovjek zahtijeva smjer u kojem gleda*", "*Ako se Njegov govor može čuti, On mora biti tijelo*". Oni koji su negirali Njegov *istiwā'* su to učinili putem istog rezonovanja. Ovo je put *mu'tezilā* i *džehmijā* o kojima su se *selefi* složili da su oni novotari i zabludjeli. Njihovim putem su u nekim pitanjima išli mnogi od onih koji su se pripisivali *sunnetu* i *hadīthu* među kasnijim generacijama.

Drugi: Oni koji su željeli da potvrde svojstva putem logičke racionalizacije koja nije spomenuta u predajama i koji su putem njih odbacili stavove prve grupe. Primjeri ovoga su Maqātil ibn Sulejmān i oni koji su ga slijedili kao što je Nūh ibn Ebū Merjem. I oni su bili

slijeđeni od grupe *muhaddithā*, prošlosti i sadašnjosti. To je također put *kerrāmijjah*. [60]

Od njih su oni koji su Allāhu potvrdili tijelo, ili čineći to (potvrđujući) značenjem ili riječima, kao krajnji ishod njihovog potvrđivanja Njegovih svojstava. Drugi među njima su potvrdili Allāhu svojstva koja nisu spomenuta u Knjizi i sunnetu, kao što je "kretanje", za koje oni vjeruju da je nužna posljedica Njegovih svojstava koja su utemeljena. *Selefi* su odbacili put koji je uveo Maqātil u svom pobijanju Džehma i oni su odužili u cenzurisanju njega do te mjere da su neki od njih smatrali dozvoljenim i ubiti ga! Među ovima je bio i Mekkī ibn Ibrāhīm, učitelj *imāma* el-Buharija.

Ispravan stav u svemu ovome je stav *selefus-sāliha* u njihovom ostavljanju *ājeta* i *hadītha* u pogledu Allāhovih svojstava onako kako su došli bez objašnjenja, [61] zapitkivanja "kako" ili upoređivanja njih sa stvorenjima.

Nema ništa suprotno ovom stavu, a da je autentično prenešeno od njih, posebno od *imāma* Ahmeda, niti je išta prenešeno od njih što potvrđuje da su oni ispitivali ili ulazili u značenja svojstava i pretpostavljene analogije i sličnosti za njih (svojstva). Ovo je tako iako su postojali

[60] vidi el-Bagdādī, "*El-Ferq bejnel-Fireq*", 215. str.

[61] tj. *te'wīla*, kao što je diskutovao Ibn Tejmijje u mnogim svojim radovima

neki koji su živjeli blizu Ahmedovog vremena koji su činili nešto od ovoga slijedeći put koji je postavio Maqātil, ali oni nisu bili slijeđeni u ovome.

Oni koji bi se trebali slijediti su *imāmi* islāma kakvi su Ibnul-Mubārek, Mālik, eth-Thewrī, el-Ewzā'ī, eš-Šāfi'ī, Ahmed, Ishāq, Ebū 'Ubejd i njima slični. Čovjek u riječima ovih gorespomenutih neće naći ništa što ima sličnosti sa riječima *mutekellimīna* (spekulativnih teologičara), a kamoli nešto što sliči riječima filozofā. Zaista to ne može biti nađeno u riječima ikoga ko nije cenzurisan ili potcijenjen.

Ebū Zur'a er-Razī je rekao: *"Ko god posjeduje znanje, a njegovo znanje nije prečišćeno i kao takvo zahtijeva kelām da ga širi – ne bi ste trebali imati ništa sa njim!"*

2.6 RACIONALIZACIJA *EHLUR-RE'J* (SLJEDBENIKĀ MIŠLJENJĀ)

Među uvedenim naukama je ono što je uvedeno od strane pravnikā koji su pripadali *ehlur-re'ju*, a što obuhvata racionalne principe i pravila koja upravljaju *fiqhskim* pravilima i propisima, ne mareći da li se ona slažu sa *sunnetom* ili mu se suprotstavljaju. Temeljna osnova ovih principā može biti dobro utemeljena na tumačenjima tekstova iz Knjige i *sunneta*, međutim drugi su se suprotstavili takvim tumačenjima. Ovo je ono što su *imāmi* islāma odbacili kada su odgovarali pravnicima od *ehlur-re'ja* u Hidžāzu i 'Irāqu, i zaista su

oni išli naši-roko i nadugačko u branjenju i pobijanju njih.

Što se tiče *imāmā* i pravnikā od *ehlul-hadītha*, oni su slijedili svaki autentični *hadīth* pod uslovom da su po *hadīthu* postupali *ashābi* i oni koji su došli nakon njih ili barem neki od njih.

A što se tiče onih *hadīthā* oko kojih su se *selefi* jednoglasno složili da se trebaju napustiti, nije dozvoljeno postupati po njima, jer su oni napustili rad po njima zbog svog jasnog znanja da po njima ne treba postupati.

'Umar ibn 'Abdul'Azīz je rekao: *"Uzmite od mišljenjā ono što se slaže sa praksom onih koji su bili prije vas, jer su oni bili učeniji nego vi"*.

A što se tiče specifičnog slučaja gdje se *hadīth* suprotstavlja praksi stanovnikā Medīne, Mālik je bio mišljenja da se treba pridržavati prakse stanovnika Medīne dok se većina pridržavala za *hadīth*. [62]

2.7 PREPIRANJE U VJERI

Od stvari koje su *imāmi selefā* odbacili je bilo i raspravljanje i prepiranje o stvarima u vezi naređenog i

[62] pogledaj Ibn Tejmijje, *"Qā'ideh fi 'amel ehl el-Medīne"*

zabranjenog; [63] to nije bio put *imāma* islāma. Ovo su kasnije uveli *faqīhi* Kufe i Basre, na primjer, u svojim radovima u kojima su se bavili razlikama između *šāfijā* i *hanefijā* i onda posvećivali veliki udio vremena i energije u raspravljanju i argumentaciji (čiji stavovi su bili ispravni).

Stvari su otišle do tolikog ekstrema da je to postao limit njihovoga znanja, to ih je preokupiralo i odvratilo ih od korisnog znanja. Sve ovo je od novouvedenih stvari.

Selefi su odbacili ovo, a postoji i *hadīth* zabilježen u *Sunenu* u pogledu toga, u kome je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Nijedan narod nije zalutao nakon što je bio upućen, osim sredstvom rasprava"***, [64] a onda je proučio *ājet*: **"I rekli: "Da li su**

[63] Ādžurri broj 112 i 113 bilježi od Muslima ibn Jesāra da je rekao: "*Čuvajte se prepiranja jer zaista ono čini da učenjak upadne u džehl i putem njega šejtān želi da prouzrokuje da ovaj sklizne i pogriješi.*" *Isnād* je *sahīh*. Ādžurri (broj 115) bilježi od Mu'āwije ibn Qurre da je rekao: "*Prepiranje ili raspravljanje o vjeri uništava čovjekova djela*". *Isnād* je također *sahīh*. Čak i sāmo pomaganje nekome ko se raspravlja ili prepire može biti umnogome pogrešno. Hākim (broj 7051) bilježi od Ibn 'Umara da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Ko god bez velike nužde ode u pomoć onome ko se raspravlja, on je u nezadovoljstvu Allāha sve dok se ne povuče."*** Hākim je rekao da je *sened sahīh*, sa čim se sližio i edh-Dhehebī

[64] *hadith* su zabilježili *imāmi* et-Tirmidhī broj 3253 i Ibn Mādže broj 48 od Ebū Umāme. Et-Tirmidhī ga je ocijenio *hasenus-*

bolji naši kumiri ili on?" A naveli su ti ga kao primjer samo zato da bi spor izazvali, jer su oni narod svađalački." [65]

Neki od *selefā* su rekli: *"Kada Allāh Svome robu želi dobro – On mu otvori vrata djelā. Kada Allāh Svome robu želi zlo – On mu zatvori vrata djelā, a umjesto toga mu otvori vrata rasprava."* [66]

Mālik je rekao: *"Sreo sam stanovnike ovoga grada i oni su mrzili ovo prelaženje granica u kome nalazimo ljude*

---

sahīhom, *sahīhom* ga je ocijenio Hākim (broj 3674), a edh-Dhehebī se složio. *Hasenom* su ga proglasili es-Sujūtī (broj 7934) i el-Albānī (*"Sahīhul-Džāmi"* broj 5633)

[65] sūra ez-Zuhruf, 58. ājet. El-Ādžurri (1. tom, 434. str.) je rekao: *"Kada su ehlul-ʿilm od tabiʿīnā i imāma koji su ih slijedili čuli ovo, oni nisu raspravljali niti se prepirali o stvarima u pogledu vjere i također su upozoravali su muslimane na ovo. Oni su naređivali muslimanima da slijede sunnet i ono na čemu su bili ashābi, Allāh bio zadovoljan njima. Ovo je put ehlul-haqqa, onih kojima je Allāh Uvišen je On darovao Njegovu uputu."*

[66] Ebū Nuʿajm, 8. tom, 405 str., broj 12690 kao riječi Maʿrūf el-Kerkhija. On je također zabilježio (broj 12691) da je Maʿrūf rekao: *"Da čovjek raspravlja o stvarima koje ga se ne tiču je znak da ga je Allāh Uzvišeni napustio."* Ebū Dāwūd (broj 4800) bilježi od Ebū Umāme da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu ʿalejhi we sellem*, rekao: ***"Ja garantujem kuću u dnu dženneta onome ko napusti raspravu, makar bio i u pravu. Garantujem kuću u središtu dženneta onome ko napusti laž, makar i u šali. Garantujem kuću u najuzvišenijem dijelu dženneta onome koji upotpuni svoj moral i edeb."*** Ocijenio ga je *sahīhom* el-Albānī u *"Es-Sahīha"* broj 273

danas“, [67] tj. udubljivanje u najsitnije detalje *mes'elā* (pitanja i problema) i njihovo širenje.

On je imao običaj da zabranjuje naširoke govore i *fetwe*, govoreći: “*Oni pričaju kao da su pohotljive kamile,* [68] *govoreći: “Ovo je ovako, ono je onako'' bivajući nemarni sa svojim riječima“.*“

On je mrzio odgovarati kada bi mu postavili mnogo pitanja i rekao bi: *“Allāh kaže:* **"Pitaju te o duši. Reci: "Šta je duša – samo Gospodar Moj zna."** [69] “ i onda ne bi odgovarao na pitanje. [70]

Upitan je: “*Osoba koja ima znanje sunneta, hoće li se raspravljati u cilju da ga odbrani?*“ On je odgovorio: “*Ne. On treba drugoga obavijestiti o sunnetu pa ako prihvati u redu, u suprotnom on treba da ćuti.*“

On bi rekao: “*Raspravljanje i prepiranje o znanju oduzima svjetlost znanja*“ i “*Prepiranje o znanju otvrdnjava srce i donosi prokletstvo.*“

---

[67] predaju je zabilježio Khatīb u “*El-Feqīh wel-Muteweffiqa*“, 2. tom, broj 629 i Ibn 'Abdul-Berr broj 2062 sa *sahīh isnādom*

[68] ovo je poređenje sa prenagljenošću, ishitrenošću i nesmotrenošću kamilā kada su nadvladane požudom, žudnjom, pohlepom i sladostrašćem

[69] sūra el-Isrā', 85. ājet

[70] ovo je primjer vrsta *mes'elā* (pitanjā) u koje su se ljudi udubljivali u to vrijeme

Često bi u odgovoru na pitanje koje mu je postavljeno rekao: "*Ne znam*".

Imām Ahmed je u ovom pitanju putovao istim putem kojim je išao i Mālik.

Postoji također zabrana u pogledu postavljanja suvišnih pitanja, [71] postavljanja lukavih i teških pitanja, [72] i također zapitkivanje o događajima koji tek treba da se dese. [73] Spominjanje predajā u pogledu ovoga bi samo produžilo diskusiju iza onoga što je neophodno.

Međutim, uprkos svemu ovome, u riječima *imāmā* kakvi su Mālik, eš-Šāfi'ī, Ahmed i Ishāq postoje jasni ukazatelji na izvore *fiqha* (zakonodavstva) i intelektualnu osnovu božanskih zakona, date na sažet i obuhvatan način, tako da čovjek može lako shvatiti značenje bez posebne teškoće.

Njihove riječi također sadrže odgovore onima koji se suprotstavljaju *sunnetu*, izgovorene najboljim riječima

---

[71] *imām* el-Buhārī broj 1477, 2408, 5975, 6473 i 7292 i *imām* Muslim broj 1715 od Mugīre ibn Šu'be, te *imām* el-Buhārī broj 4745, 5259, 5308 i 7304 i *imām* Muslim broj 1492 od Sehl ibn Sada i *imām* Muslim broj 1715 od Ebū Hurejre. Pogledaj Ibn 'AbdulBerr broj 2037 i 2053

[72] *imām* Ahmed broj 23687 i 23688 i Ebū Dāwūd broj 3656. Munāwī (6. tom, 391. str.) je rekao da je *isnād da'īf*, a *da'īfom* ga je ocijenio i el-Albānī ("*Da'īful-Džāmi*" broj 6035)

[73] Pogledaj Ibn 'Abdul-Berr broj 2055 i 2069

i sastavljene na najbolji način, tako da osoba koja ih razumije nije u potrebi za razumijevanjem mučnih diskusija spekulativnih teologičara (*mutekellimūna*) kada oni pokušavaju da urade isto.

Zaista, njihove duge i mučne diskusije mogu biti sasvim lišene svake ispravnosti koja postoji u konciznim izjavama *selefā* i *imāmā*.

2.8 PUT I MUDROST *SELEFĀ*

Zato *selefi*, kada su se ustezali od pretjeranog dokazivanja i raspravljanja, nisu činili to zbog svog neznanja i nemogućnosti; naprotiv, činili su to zbog znanja i straha od Allāha!

Oni koji su došli nakon njih, koji su pričali mnogo i otišli do dugovlačenja u proširenim pitanjima, nisu to činili zato što su imali znanja koje *selefi* nisu imali; naprotiv, činili su to zbog ljubavi prema govoru i zbog pomanjkanja *were'*. [74]

---

[74] *imām* el-Bejheqī (“*Ez-Zuhd el-Kebīr*“ broj 832) i Harawī (“*Dhamm el-Kelām*“ broj 114) bilježe od Dahhāka da je rekao: “*Što se tiče njih, oni su naučili were'; međutim, doći će vrijeme kada će ljudi prosto učiti samo kako da govore*“. Ibnul-Qajjim (“*El-Fewā'id*“, 118. str.) je rekao da je ova *were'*: “*...napuštanje svega onoga što se čovjek boji da može da šteti njegovom ākhiretu*“. El-Džurdžānī (“*Et-Ta'rifāt*“, 325. str.) je rekao da je to: “*...napuštanje svega sumnjivog u strahu od upadanja u zabranjeno.*“ Također je rečeno da je to: “*...pridržavati se čvrsto za sva divna djela*“. Et-Taberānī (“*El-Kebīr*“) bilježi od Hudhejfe da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao:

Kada je el-Hasan čuo grupu ljudi da se raspravlja, rekao je: *"Ovi su se umorili od 'ibādeta, govor je postao lak i beznačajan njima, njihova were' se umanjila i to je razlog zašto oni ovako govore."* [75]

Mehdī ibn Mejmūn je rekao: *"Čuo sam Muhammeda ibn Sirīna da, kada god neko pokuša da se sa njim filozofski raspravlja, kaže: "Ja znam na šta misliš, i ako bih želio da se raspravljam sa tobom, dobro znam metode rasprave."* A u drugoj predaji: *"Znam više o raspravi negoli ti, ali se s tobom neću raspravljati."* [76]

Ibrāhīm en-Nekha'ī je rekao: *"Nikada se nisam raspravljao."*

'AbdulKerīm el-Džezarī je rekao: *"Čovjek koji ima el-were' se nikad neće raspravljati."* [77]

Dža'fer ibn Muhammed je rekao: *"Čuvajte se raspravljanja u ovoj vjeri, jer to preokupira srce i prouzrokuje licemjerje."* [78]

"Odlika znanja je bolji nego odlika 'ibādeta. Najbolje od vaše vjere je were'." El-Mundhirī je rekao da je njegov *sened hasen*, a el-Albānī ga je proglasio *sahīhom* u *"Sahīh et-Tergīb"* broj 68

[75] predaju je zabilježio *imām* Ahmed u *"Ez-Zuhd"*, 272. str. i Ebū Nu'ajm, 2. tom, 178. str., broj 1848

[76] predaju je zabilježio *imām* el-Adžurrī broj 134 sa *sahīh senedom*

[77] predaju su zabilježili *imāmi* el-Adžurrī broj 123 i Ibn Bettah broj 123 sa *hasen isnādom*

'Umar ibn 'Abdul'Azīz je govorio: "*Kada čujete raspravu – ustegnite se*".

On je također rekao: "*Ko god svoju vjeru učini oruđem za prepiranje, učestalo će mijenjati svoje stavove.*" [79]

On je također rekao: "*Oni prije nas su se zaustavljali kao posljedica znanja, ustezali su se putem pronicljivosti, i pored toga što su bili sposobniji za raspravljanje (nego njihovi protivnici), da su se raspravljali.*"

Postoje mnogi citati od *selefā* u pogledu ovoga.

Mnogi od kasnijih su bili iskušani ovime, misleći da je onaj ko poveća količinu svojih riječi i argumenata, i prepire se o stvarima *dīna*, je znaniji nego onaj koji to ne čini. Ovo nije ništa drugo već čisto neznanje!

Pogledaj samo u velike *ashābe* kakvi su Ebū Bekr, 'Umar, 'Alī, Mu'ādh, Ibn Mes'ūd i Zejd ibn Thābit; je li takvo bilo njihovo stanje? Njihove riječi su bile malobrojnije nego riječi Ibn 'Abbāsa, pa ipak su oni imali više znanja nego on!

Slično tome, riječi njihovih sljedbenika (*tabi'īnā*) je bilo više nego riječi *ashābā*, iako su ovi kasniji imali manje znanja nego prijašnji.

---

[78] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 3. tom, 230. str., broj 3799

[79] predaju su zabilježili *imāmi* el-Adžurrī broj 116 i ed-Dārimī broj 310 sa *sahīh senedom*

Riječi *teb'i tabi'īnā* je bilo više nego riječi *tabi'īnā* i pored toga što su prijašnji (*tabi'īni*) znali više negoli kasniji.

Stoga, znanje nije iznošenje velike količine, niti je to imati mišljenje o svemu; naprotiv, znanje je svjetlo koje je usađeno u srcu [80] kojim rob dolazi do spoznaje istine, upotrijebi je da razlikuje istinu od laži i u stanju je da izrazi tu istinu u kratkim, konciznim riječima.

Allāhovom Poslaniku, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, je bila darovana jezgrovitost u govoru [81] i njegove riječi su bile najkonciznije riječi. [82]

Sve ovo pokazuje zašto postoji zabrana dugačkih govora i raskalašenosti u nečijem govoru. [83]

---

[80] Ibn 'AbdulBerr (broj 1398 i 1399) bilježi da je *imām* Malik rekao: *"Znanje ne dolazi velikom količinom predaja, već je ono svjetlo koje Allāh usađuje u srce"*, kao i da je rekao: *"Znanje i mudrost su svjetlo kojim Allāh upućuje koga On hoće, oni ne dolaze poznavanjem mnogih mes'elā."*

[81] *imām* el-Buhari broj 2977, 6998, 7013 i 7273 i *imām* Muslim broj 523 od Ebū Hurejre

[82] autor *"Džāmi'ul-'Ulūmi wel-Hikem"*, 1. tom, 54. str. upućuje ovo na Ebū Ja'lu i Darequtnija

[83] *imām* el-Buhārī broj 1477, 2408, 5975, 6473 i 7292 i *imām* Muslim broj 1715 od el-Mugīre. *Imām* Ahmed (broj 8822) i *imām* el-Bejheqī (*"Šu'ab"* broj 4970) također bilježe od Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: *"Hoćete li da vas obavijestim o najgorima od vas? Oni koji brbljaju, oni koji govore brzopleto i bez obzira, kao i arogantni hvalisavac. Hoćete li da vas obavijestim o najboljima od vas? Oni od*

Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, je rekao: ***"Allāh nikada nije poslao poslanika osim kao dostavljača; a usavršeni elaborirani govor je od šejtāna"***, [84] tj. da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, uvijek govorio samo do količine koja se od njega zahtijevala da bi dostavio poruku.

Što se tiče pretjeranog, naširokog i elaboriranog govora, on je vrijedan svake osude.

Khutbe Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, su bile kratke i precizne (aktuelne) [85] i njegov govor je bio takav da su riječi koje je upotrijebio lako mogle biti izbrojane. [86]

---

vas koji imaju najbolji moral i karakter." Ocijenili su ga *sahīhom* el-Albānī ("*Es-Sahīha*" broj 751, 791 i 1891) i Arna'ūt (14. tom, 418. str.)

[84] predaju je zabilježio 'AbdurRezāq, 11. tom, 163. str. kao *mursel* predaju. Međutim, drugu polovinu *hadītha* su zabilježili *imāmi* Ahmed broj 5687 i el-Bukhārī u *"Edebul-Mufred"* broj 875 sa *isnādom* koji zadovoljava kriterijume *imāma* el-Bukharija i Muslima. Vidi el-Albānī (*"Sahīh Edebul-Mufred"* broj 671) i Arna'ūt (9. tom, 498. str.). *Imām* el-Buhārī (*"Edebul-Mufred"* broj 876) također autentično prenosi da je 'Umar rekao: *"Produženi govor i dugi govor za vrijeme hutbī su od brbljanja šejtānovog."*

[85] predaju je zabilježio *imām* Muslim broj 866 od Džābira

[86] predaju je zabilježio *imām* Muslim broj 2493 od 'Ā'iše. Ibn Ebil-'Izz (*"Šerh 'Aqīde et-Tahāwijje"*, 19. str.) je rekao: *"Našem Poslaniku, sallallāhu 'alejhi we sellem, je bila data jezgrovitost u govoru, on je bio poslat sa univerzalnim, sveobuhvatnim naukama i znanjem koje se odnosi na ovaj svijet i ākhiret na najbolji i*

On je rekao: ***"Zaista od govora ima onaj koji je sihr"***.

On je rekao ovo na način ukora, a ne na način pohvale kako misle neki. Ko god razmotri kontekst ovih riječi bi trebao biti ubijeđen u ovo.

Et-Tirmidhī i drugi navode *hadīth* od 'Abdullāha ibn 'Amra da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Allāh mrzi one ljude koji pretjeruju u elokvenciji, one koji pomjeraju svojim jezicima među svojim zubima*** [87] ***kao što krave čine."*** [88]

Postoje mnoge predaje od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, i *ashābā* kao što su 'Umar, Sa'd, Ibn Mes'ūd, 'Ā'iša i druge koje nose ovo značenje.

---

najpotpuniji način. Međutim, kad god bi neko uveo novotariju, oni su se upuštali u naširoka opravdanja nje i ovo je razlog zašto su diskusije kasnijih duge i mučne i od vrlo malo koristi. Nasuprot ovoga, riječi prvih generacija je malo, ali su od velike koristi."

[87] Tj. brižljivo i prenaglašeno izgovarajući svaku riječ

[88] *hadīth* su zabilježili *imāmi* et-Tirmidhi broj 2853 i Ebū Dāwūd broj 5005. *Imām* et-Tirmidhī ga je ocijenio *hasenom*, kao i *imām* es-Sujūtī (broj 1849), a to se može naći i kod el-Albānija (*"Es-Sahīha"* broj 880 i *"Sahīhul-Džāmi"* broj 1875). Mūnāwī, (2. tom, 359. str.) kaže: *"Sličnost leži u činjenici da ova osoba pomjera svoj jezik nad svojim zubima i ustima baš kao što to čini krava dok jede."* El-Bejheqī (*"Šu'ab"* broj 4978) bilježi od Ibnul-Mubāreka da je rekao: *"Našao sam da su naši prijatelji naglo završili svoje govore."* Prenosilac je objasnio ovo riječima: *"U značenju: Iz straha da bi mogli upasti u značenje hadītha o ljudima koji pomjeraju svoje jezike u svojim ustima kao što krava čini kada jede."*

Mi smo iskušani od strane neznalicā među ljudima koji počinju da vjeruju da samo zato što neko priča mnogo, on je mnogo učeniji nego oni koji su mu prethodili!

Među njima su neki koji vjeruju da je određena osoba učenija nego *ashābi* i oni koji su došli nakon njih, prosto zato što on ide u najsitnije detalje kada objašnjava stvari i ima mišljenje o svemu.

Neki iz ove grupe kažu da je on prosto učeniji nego poznati *feqīhi* koji zaslužuju slijeđenje; međutim, ova njihova izjava ukazuje isto kao i prethodna. Ovo je zato što su ti slavni *feqīhi* pričali više nego oni koji su došli prije njih, pa otuda ako neko koji je došao nakon njih zna više nego oni samo zbog svog detaljnog diskutovanja, onda bi zaista on trebao biti učeniji nego oni koji su govorili manje nego oni, kakvi su eth-Thewrī, el-Ewzā'ī, Lejth, Ibnul-Mubārek, oni iz njihove generacije i oni koji su došli prije njih od *tabi'īnā* i *ashābā*.

Ovakav stav sadrži jasno nepoštovanje prema dobrim prethodnicima i zaista teži ka imanju lošeg mišljenja o njima i optuživanje njih za neznanje ili nedostatak u znanju. *Nema snage ni moći osim od Allāha*! [89]

Ibn Mes'ūd je rekao istinu kada je rekao: "*Od svih ljudi oni su imali najbolja srca, imali su najtemeljnije i*

[89] *imām* el-Adžurri (broj 127) bilježi od el-Ewzā'ija da je rekao: "*Slijedite stope onih koji su bili prije vas čak i ako to znači da će vas ljudi odbaciti; i čuvajte se mišljenja ljudi čak i ako oni uljepšavaju i dotjeruju svoje riječi.*"

najdublje znanje i bili su najmanje uobraženi“, [90] time ukazujući da su oni koji će doći nakon njih manjeg statusa u pogledu znanja i uobraženiji. Slično ovome je također prenešeno od Ibn 'Umara. [91]

Ibn Mes'ūd je također rekao: “*Vi ste u vremenu u kome je učenjaka mnogo ali je govornika malo. Nakon vas će doći vrijeme u kome će učenjaka biti malo ali će govornika biti mnogo.*“ [92]

Otuda, čije god znanje je veliko ali govora je malo treba biti preporučen, a ko god je suprotan treba biti cenzurisan.

---

[90] zabilježio ga je Ibn 'AbdulBerr broj 1810 sa *da'īf senedom*, međutim predaja je dobra. Skoro isti citat je od Hasana prenio Ibn 'AbdulBerr (broj 1807) sa *sahīh senedom*, a sličnu predaju je zabilježio Ebū Nu'ajm (1. tom, 378. str., broj 1060) od Ibn 'Umara

[91] predaju je zabilježio Ebū Nu'ajm, 1. tom, 378. str. broj 1060 sa *da'īf senedom*

[92] predaju je zabilježio Ebū Khajthemeh broj 109 i et-Taberānī u “*El-Kebīr*“ broj 8066. Proglasili su ga *sahīhom* Ibn Hadžer (10. tom, 510. str.) i el-Albānī u svojim bilješkama na Ebū Khajthemu. Et-Taberānī također bilježi da je Ibn Mes'ūd rekao: “*Vi ste u vremenu kada je namāz dug a khutbe su kratke, učenjaka je mnogo a govornika je malo. Doći će vrijeme kada će namāz biti kratak a khutbe duge, govornika će biti mnogo a učenjaka malo...*“ El-Hajthemī (7. tom, 285. str.) je rekao: “*Njegovi prenosioci su prenosioci sahīha.*“

Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, je svjedočio da ljudi iz Jemena imaju *īmān* i razumijevanje. [93] Stanovnici Jemena su posljednji od ljudi u pogledu govora i udubljivanja u detalje raznih nauka. Međutim, njihovo znanje je korisno znanje koje je uzelo korijena u njihovim srcima i oni izražavaju od njega samo ono što se traži. To je korisno razumijevanje.

Najbolje od onoga što postoji u pogledu nauka tumačenja Qur'āna, objašnjavanja *hadītha* i diskutovanja dozvoljenog i zabranjenog je ono što je prenešeno od *ashābā*, *tabi'īnā* i sljedećih generacija do generacije slavnih *imāmā* na koje smo se prethodno obratili.

Dokaz da je ova količina zaista bez premca od ovih naukā, koja se uzdiže od najistančanije dubine razumijevanja i pronicljivosti je ono što se desilo nakon njih od udubljivanja u najsitnije detalje i proširivanje pitanja (*mes'ela*) od kojih većina ne sadrži nikakvu korist osim da bude objašnjenje njihovim riječima. A što se tiče onoga što se suprotstavlja njihovim govorima, većina toga je *bātil* ili nikako ne sadrži korist.

Njihove riječi su nam dovoljne i, štaviše, nema istine koju čovjek nalazi u riječima onih koji su došli nakon njih, a da ne može biti nađena u njihovim riječima na najjezgrovitiji i najsveobuhvatniji način. Nema *bātila* koji se nalazi u riječima onih koji su došli nakon, a da nećete u njihovim riječima (*selefā*) nakon

[93] *hadīth* su zabilježili *imāmi* el-Buhārī broj 3499, 4388 i 4390 i Muslim broj 52 od Ebū Hurejre

razumijevanja i razmišljanja naći razjašnjenje tog njihovog *bātila*.

U njihovim riječima se također može naći tako istančanih značenjā i suptilnih zaključaka koje oni koji su došli nakon njih nikad ne bi ni uspjeli da nazru, a kamoli da budu na to upućeni! Ko god ne uzme znanje iz njihovih riječi (riječi *selefā*) propustiće svo to dobro kao i zapasti u mnogo *bātila* slijeđenjem onih koji su došli nakon njih.

Međutim, ko god želi da sravni njihove riječi, u potrebi je za poznavanjem autentičnog od slabog. Do ovoga se dolazi poznavanjem nauke autentikacije i kritike prenosilaca (*el-džerh wet- ta'dīl*) i mahanā *hadītha* (*'ilelul-hadīth*). Ko god ne zna ovo ne može biti siguran u ono što citira od njih i ubrzo će pomiješati istinu od toga sa *bātilom*. Ovakva osoba se ne može osloniti kada prenosi od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, ili od *selefā* zbog svog neznanja autentičnog od slabog. Moguće je čak i da takva osoba kao posljedica svoga neznanja i posljedične zbrke i konfuzije ode u ekstrem vjerujući da je sve to laž (*bātil*).

El-Ewzā'ī je rekao: *"Znanje je ono što su ashābi Muhammeda, sallallāhu 'alejhi we sellem, prenijeli, ništa drugo ne treba biti smatrano znanjem"*. [94]

[94] predaju je zabilježio Ibn 'AbdulBerr broj 1420 i 1421. Prva predaja ima dodatak: *"O Beqijjah! Misli samo dobro o ashābima Muhammeda, sallallāhu 'alejhi we sellem. A ako čuješ ikoga da čini nešto drugo, to je isto kao da on govori: "Ja sam bolji nego oni"."* Prva predaja je *sahīh*, a druga predaja je *hasen*

Ovo se također prenosi i od *imāma* Ahmeda i on je rekao u pogledu *tabi'īnā*: *"Vi ste slobodni da odaberete"*, u značenju da je na vama da li želite da zabilježite njihove riječi ili da ih ostavite.

Ez-Zuhrī je imao običaj zapisivati njihove predaje, a Sālih ibn Kajsān se s njime nije složio po pitanju toga, da bi kasnije zažalio što ih sam nije zapisivao.

U naše vrijeme je obaveza da riječi *imāmā selefā* koji su slijeđeni do vremena eš-Šafī'ija, Ahmeda, Ishāqa i Ebū 'Ubejda budu zapisane.

Neka se ljudi čuvaju onih stvari koje su se desile nakon njih, jer su se mnoge nove stvari desile među kojima je bila pojava onih koji su se pripisivali slijeđenju *sunneta* i *hadītha* kakvi su *dhāhirije* i njima slični.

Dhāhirije se često suprotstavljaju *sunnetu* zbog zablu-de svog utemeljivača od stavova koje su imali *imāmi* i njegovog slijeđenja svog sopstvenog shvatanja, ili svog pristupa ovim tekstovima koji *imāmi* prije njega nisu činili.

A što se tiče udubljivanja u riječi *mutekellimīna* (spekulativnih teologa) i filozofā, ovo je čisto zlo! Rijetkost je naći onoga koji se udubio u njih a da nije bio zaprljan nečim od njihove prljavštine.

Ahmed je rekao: *"Niko se ne udubljuje u kelām, a da ne krene putem Džehma"*.

On kao i drugi *imāmi selefā* su imali običaj da upozoravaju na *ehlul-kelām* čak i ako im (*mutekellīmi-nima*) je namjera bila da brane *sunnet*.

Što se tiče onoga što se nalazi u riječima onih koji vole ovu retoriku i slijede njene pripadnike u cenzurisanju onih koji se nisu usavršili u diskutovanju i debatama, optužujući ih za neznanje i *hašw* [95] – ili da oni nemaju spoznaju Allāha ili da ne posjeduju ispravno razumijevanje ove vjere – sve to je slijeđenje *šejtānovih* stopa. Mi kod Allāha tražimo utočište od ovakve osobe.

2.9 "UNUTRAŠNJE" NAUKE"

Od naukā koje su izmišljene je i diskusija i analiza "unutrašnjih nauka", tj. nauke koje se bave stvarima kakve su *gnoza* (spoznaja), djela srca i sličnim temama zasnovanim na čistom mišljenju, duševnom iskustvu (*dhawq*) ili duševnom uviđanju (*kašf*). U ovome se nalazi velika opasnost i ovo su odbacili najveći *imāmi* kao što su *imām* Ahmed i ostali.

Sulejman (ed-Dārānī) je imao običaj reći: *"Ponekad mi poenta inspiracije dođe kao što se to desi asketama (zahidi-ma), ali ja je ne prihvatim izuzev svjedočenjem dva pravedna svjedoka: Knjige i sunneta."* [96]

[95] ovo je riječ koja je često upotrijebljena od strane novotara da vrijeđa *ehlus-sunne*

[96] Sulemī, *"Tabeqāt es-Sūfijje"*, 78. str.

Džunejd je rekao: *"Ovo naše znanje je upravljano Knjigom i sunnetom. Ko god nije čitao Qur'ān ili pisao hadīth ne treba biti slijeđen u ovom našem znanju."* [97]

Ovom znanju je u ogromnoj mjeri nanijeta šteta, i neki od onih koji su se na njega pozivali su zapali u razne oblike *hereze* (otpadništva) i licemjerstva: tvrdeći da su *ewlijā'* bolji od poslanika, [98] ili da oni nemaju potrebe za poslanicima, umanjujući propise prenijete preko vjerovjesnika, vjerujući u inkarnaciju i unifikaciju (*hulūl vel-ittihād*), vjerovanje u jednoću postojanja (*wahdetul-wudžūd*) i druge takve stvari koje čine osnovu nevjer-stva, grijeha i *dhulma*, kakve su tvrdnja da su mnoge od zabranjenih stvari dozvoljene njima.

Putem ovog pristupa oni su uveli mnoge stvari u ovu vjeru koje nemaju ništa sa njom.

Oni su mislili da će neke od ovih stvari izazvati mehkoću srca kao što su pjevanje i ples. [99]

---

[97] Ebū Nu'ajm, 10. tom, 274. str. broj 15216, koji spominje i dodatne riječi: *"...ili onaj koji nije postigao fiqh vjere ne treba biti slijeđen."*

[98] mišljenje ljudi poput Ibn el-'Arabija i el-Hallādža

[99] Autor, *Allāh mu se smilovao*, se detaljno osvrće na ovu temu u svojoj raspravi *"Mes'elah es-Semā"*

Oni su mislili da druge stvari služe da se duša oplemeni, kao što je strastveno željenje zabranjenih slikā i gledanje u njih.

A za druge stvari su mislili da će one dušu slomiti ili voditi do poniženja, kao što su želja za odjećom i druge takve stvari čija legitimnost (ovakvih ideja) nije potvrđena božanskim zakonom (*šerī'atom*).

Zaista, neke od ovih stvari zapravo odvraćaju od *dhikra* Allāha i *namāza*, kao što su pjevanje i gledanje u ono što je zabranjeno vidjeti; u ovome oni sliče onima koji su uzeli svoju vjeru za igru i zabavu.

2.10 KORISNO ZNANJE U VEZI "UNUTRAŠNJIH NAUKA"

Korisno znanje na ovom polju je striktno slijediti tekstove Knjige i *sunneta*, razumjeti njihova značenja i u tom cilju ograničiti sebe na ono što je prenešeno od *ashābā*, *tabi'īnā* i *teb'i-tābi'īnā* u stvarima koje se tiču Qur'āna, *hadītha*, *halāla* i *harāma*, *zuhda* (asketizma), onoga što mekša srca, spoznaje i drugih sličnih stvari.

Dužnost je čovjeku dati sve od sebe u razlikovanju autentičnih predaja od slabih, a nakon toga dati sve od sebe da ispravno shvati vjerodostojne predaje. U ovome leži dovoljnost za svakoga ko posjeduje razum i adekvatni materijal za one koji traže korisno znanje.

Ko god se zadovolji ovime, učini svoju namjeru iskrenom – tražeći lice Allāha, Slavljenog i Uzvišenog - i traži Njegovu pomoć, On će mu pomoći, uputiti ga, dati mu božansku podršku, učvrstiti ga, podariti mu razumijevanje i inspirisati ga.

Na ovaj način, ovo znanje će uroditi svojim posebnim plodom: strahom od Allāha, baš kao što On, Slavljeni i Uzvišeni, kaže:

إِنَّمَا يَخْشَى ٱللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ ٱلْعُلَمَٰٓؤُا

"Zaista se Allāha boje, od Njegovih robova, učeni." [100]

Ibn Mes'ūd i drugi su rekli: *"Dovoljno znanje je da se čovjek boji Allāha, a dovoljno neznanja je biti obmanut po pitanju Allāha."* [101]

Drugi su rekli: *"Ko god se boji Allāha je učenjak, a ko god Mu je nepokoran je džāhil."* [102] Postoje mnoge predaje od njih koje nose ovo značenje.

---

[100] sūra Fātir, 28. ājet

[101] ovu predaju su zabilježili *imāmi* Ibn 'Abdul-Berr broj 1514, Ahmed u *"Ez-Zuhd"*, 158 str., Ibn Ebī Šejbe, a predaja je *sahīh*. Ibn 'Abdul-Berr (broj 962) i es-Sujūtī (*"Ed-Durr el-Menthūr"*, 4. tom, 470. str.) također navodi riječi Mesrūqa: *"Dovoljno znanja je da se čovjek boji Allāha, a dovoljno neznanja je da čovjek bude obmanut svojim sopstvenim djelima."* I ova predaja je također *sahīh*

Razlog za ovo je to što korisno znanje ostvaruje dvije stvari:

1. Znanje o Allāhu i onome što Njemu doliči od lijepih imenā, uzvišenih svojstava i djelā koja ulivaju strahopoštovanje. Ovo nužno vodi do veličanja Njega, slavljenja Njega, straha od Njega, strahopoštovanja od Njega, ljubavi prema Njemu, nade u Njega, oslanjanja na Njega, zadovoljstva Njegovom odredbom i podnošenja Njegovih iskušenja strpljenjem.
2. Poznavanje onoga što On voli i čime je zadovoljan i onoga što On mrzi i što Ga srdi od vjerovanja, djelā – vanjskih i unutrašnjih – i riječi. Ovo čovjeka vodi da žuri ka izvršavanju onoga što Allāh voli i čime je zadovoljan i ka izbjegavanju svega onoga što On mrzi i što Ga srdi.

Kada znanje urodi ovim plodovima, to je korisno znanje.

Kada je znanje korisno i kada pusti svoje korijenje u srcu, srce se boji Allāha, pokori se Njemu i preda se u strahopoštovanju, veličanju, strahu, ljubavi i slavljenju.

---

[102] *imām* Ibn 'Abdul-Berr broj 1544 navodi prvu polovinu kao riječi 'Atā'a sa slabim *senedom*. Međutim, značenje je utemeljeno i prenešeno od grupe *selefā* kao što je to spomenuo *imām* es-Sujūtī u "*Ed-Durr el-Menthūr*", 5. tom, 470. str.

Kada se ovo desi, duša je zadovoljna najmanjom ovosvjetskom opskrbom, a to je zauzvrat odvraća od ovoga svijeta i svih njegovih privremenih stvari.

U ovom stanju, nema imetka, statusa niti obilja na koje rob gleda strastveno, što bi bilo uzrok za umanjenje njegovog udjela kod Allāha od blaženstva *ākhireta*. Ovo su rekli i Ibn 'Umar i drugi od *selefā* i prenešeno je i od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*.

Kada se sve ovo desi, ostvari se posebna veza između Allāha, Slavljenog i Uzvišenog, i Njegovog roba. Ako rob traži – Allāh mu dā, ako on dovi – On mu se odaziva kao što je spomenuto u *hadīthu qudsī*: **"...Moj rob ne prestaje da Mi se približava obavljanjem dobrovoljnih djela dok ga ne zavolim. Kada ga zavolim postajem njegov sluh kojim on čuje, njegov vid kojim on vidi, njegova ruka kojom hvata i njegova noga kojom hoda. Ako bi od Mene zatražio – Ja bih mu dao, a ako bi od Mene zaštitu zatražio – Ja bih mu zaštitu pružio"**,[103] a u drugoj predaji: **"Ako bi Me molio – Ja bih mu se odazvao."** [104]

[103] *hadīth* je zabilježio *imām* el-Buhārī broj 6502 od Ebū Hurejre, *radijallāhu 'anh*

[104] *hadīth* je zabilježio *imām* Ahmed broj 26193 od 'Ā'iše. Vidi el-Hajthemī, 10. tom, 269. str. i Ibn Redžeb, *"Džāmi' el-'Ulūm"*, 2. tom, 330. str.

U njegovom, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, savjetu koji je upućen Ibn 'Abbāsu se kaže: ***"Pazi na Allāha – On će te paziti. Pazi na Allāha – naći ćeš Ga ispred sebe. Znaj za Allāha u lahkoći*** *(blagostanju)* ***– On će za tebe znati u teškoći."*** [105]

Cilj roba je da u njegovom srcu postoji posebna spoznaja između njega i njegovog Gospodara, pri čemu on Njega nalazi blizu sve vrijeme i On ga tješi ga u vremenu samoće. On nalazi zadovoljstvo u spominjanju Njega, u dovi Njemu, u osami i razgovoru sa Njim i u služenju Njemu. Niko ne bi iskusio ovo, izuzev onoga koji Mu se pokori javno i tajno.

Wuhejb ibn el-Werd je bio upitan: *"Može li onaj koji nije poslušan Allāhu da doživi slast pokornosti?"* On je odgovorio: *"Ne, a ne može ni onaj koji i samo (po)želi da Mu bude nepokoran."* [106]

Kada se kod roba ovo ostvari, onda može biti rečeno da on ima spoznaju svog Gospodara i između njih se razvije poseban odnos, tako da kada on zatraži – On mu dā, kada on dovi – On mu se odazove.

---

[105] ovo je citat *imāma* Ahmeda broj 2669, 2763 i 2803, a također ga je zabilježio *imām* et-Tirmidhī broj 2516 koji ga je ocijenio *hasenus-sahīhom*. El-Albānī ga je proglasio *sahīhom* u *"Dhilāl el-Dženneh"* broj 315

[106] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 8. tom, 154. str., broj 11689

Ša'wāneh je rekao Fudajlu, kada ga je ovaj pitao da dovi za njega: *"Pa zar između tebe i tvoga Gospodara ne postoji veza, takva da ako ti doviš Njemu – On ti se odazove?"*, na šta je on (Fudajl) pao u nesvjest. [107]

Rob se neprestano suočava sa nedaćama i poteškoćama na ovom svijetu, u *berzakhu* [108] i na mjestu konačnog stajanja.

Kada između roba i njegovog Gospodara postoji ova posebna spoznaja, Allāh će mu pomoći tokom svega ovoga. To je ono na što se ukazuje u njegovom, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, savjetu Ibn 'Abbāsu: ***"Znaj za Allāha u lahkoći – On će za tebe znati u teškoći."***

Ma'rūf je upitan: *"Šta je to što je u tebi pobudilo želju za osamljenošću?"* Pitalac je spomenuo smrt, kabur, mjesto konačnog stajanja, *džennet* i *džehennem* kao moguće uzroke, na šta je Ma'rūf odgovorio: *"Sve to je u Njegovim rukama. Kada postoji spoznaja između tebe i Njega, On će ti pomoći u svemu tome."*

---

[107] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 8. tom, 116. str. broj 11567, a predaja se nastavlja i spominje da je Fudajl rekao: *"Počasti nas čašću pokornosti, a ne ponizi nas poniženjem nepokornosti."*

[108] *El-berzekh* označava barijeru (pregradu) stavljenu između osobe koja je umrla i ovosvjetskog života. *Berzekh* se spominje kao prva etapa *ākhiretskog* (onosvjetskog) života. Veoma dobra rasprava o *berzekhu* i o pitanjima vezanim se može naći u djelu Muhammeda el-Džibālija *"Život u Berzekhu"*

Tako je korisno znanje ono znanje koje prouzrokuje spoznaju između roba i njegovog Gospodara, znanje koje vodi ka tome da on spozna svoga Gospodara, da Ga učini jednim u svom vjerovanju i *'ibādetu*, nađe utjehu u Njemu, razvije osjećaj stida (*hajā'*) od Njega i obožava Ga kao da Ga vidi.

Zbog ovoga je grupa *ashābā* rekla: *"Prvo znanje koje će biti uzdignuto od ljudi će biti khušū' (poniznost)."* [109]

Ibn Mes'ūd je rekao: *"Postoje ljudi koji uče Qur'ān ali on ne silazi ispod njihovih grkljana; kada bi dostigao do njihovih srca i pustio korijene u njemu, tek tada bi im to koristilo."* [110]

El-Hasan je rekao: *"Znanje je dvije vrste: znanje koje je površno izgovaranje jezikom a koje je Allāhov dokaz protiv*

[109] predaju je zabilježio *imām* Ahmed broj 23990 od Šeddāda ibn Ewsa a ocijenili su ga *sahīhom imāmi* Ibn Hibbān (broj 4572) i Hākim (broj 337), sa čime se složio edh-Dhehebi; također ju je zabilježio *imām* et-Tirmidhī (broj 2653) od 'Ubāde ibn es-Sāmita i rekao da je *hadīth hasen-garīb*, a ocijenio ga je *sahīhom* Hākim (broj 338) sa čim se sližio edh-Dhehebī; također ju je zabilježio *imām* Hākim (broj 8448) od Hudhejfe i on je rekao da je *sahīh*

[110] predaju je zabilježio *imām* Muslim broj 822

Ādemovih potomaka, i znanje koje pusti korijena u srcu a to je korisno znanje.“ [111]

Selefi su imali običaj reći: *“Učenjaci su od tri kategorije: Učenjak koji poznaje Allāha i Njegove naredbe, učenjak koji poznaje Allāha ali ne poznaje Njegove naredbe i učenjak koji poznaje Njegove naredbe ali ne zna Allāha. Najbolji i najpotpuniji od njih je onaj prvi – on je onaj koji se istinski boji Allāha i zna Njegove propise.“* [112]

Osnovna stvar ovdje je da rob koristi znanje da podstakne spoznaju svog Gospodara. Kada se ovo ostva-ri, on će Ga naći blizu. Kada se ovo desi, On će ga pribli-žiti Sebi i odgovoriti na njegove dove.

Spomenuto je u judeo-kršćanskoj predaji (*isrā'īlijjā-tu*): **"Sine Ademov! Traži Me i naći ćeš Me. Kada Me nađeš naći ćeš sve. Međutim, ako Me ne nađeš izgubi-ćeš sve. Ja sam tebi preči nego išta drugo."**

Dhun-nūn je imao običaj noću ponavljati ove stiho-ve:

Tražite za sebe
Slično onome što sam ja našao.
Našao sam mjesto odmora u kome

[111] predaju je zabilježio *imām* ed-Dārimi broj 376 i *imām* Ibn Ebī Šejbe, 13. tom, 235. str. i ona je *sahīh*

[112] predaju je zabilježio *imām* ed-Dārimī broj 375 i Ibn 'Abdul-Berr broj 1543 od Sufjāna ibn 'Ujejne, a *sened* je *sahīh*

On nikada ne uskraćuje u Svojoj ljubavi:
Ako se ja udaljim – On me približi
Ako ja priđem, On me sasvim primakne. [113]

2.11 OSNOVA ZNANJA

Imām Ahmed, *Allāh mu se smilovao*, je imao običaj reći o Ma'rūfu: '*"On posjeduje osnovu znanja: bogobojaznost (strah od Allāha)."*

Stoga je osnova znanja ono znanje koje vodi do straha od Njega, do ljubavi prema Njemu, približavanja Njemu, nalaženja utjehe kod Njega i strasno željenje Njega.

Onda je ovo praćeno poznavanjem Allāhovih propisā, svega onoga što On voli i čime je zadovoljan od Svoga roba od riječi, djelā, duševnih stanjā i vjerovanja. Ko god shvati ove dvije vrste znanja, on je pronašao korisno znanje; on je stekao korisno znanje, bogobojazno srce, zadovoljnu dušu i dovu kojoj se odaziva.

Ko god ne ostvari ovo znanje, zapašće u četiri stvari od kojih se Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, utjecao i njegovo znanje će zapravo postati izvor jada za njega i dokaz protiv njega. On se neće okoristiti njime (tim znanjem) zato što nije učinio svoje srce bogobojaznim, ono (znanje) nije zadovoljilo strasti duše za ovim

[113] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 9. tom, 357 str. broj 14112

svijetom, naprotiv ono ju je samo pojačalo, njegova dova se nije čula zato što se on nije pokoravao naredbama svoga Gospodara i nije izbjegavao sve ono što On mrzi i što Ga srdi.

Ovo pod uslovom da je njegovo znanje ono znanje od koga se može nadati koristi, tj. ono znanje izvedeno iz Knjige i *sunneta*. Koje god znanje je izvedeno iz nečeg mimo ova dva izvora, ono nije korisno i nema ni nade za izvlačenje koristi putem njega i zaista je šteta od njega veća nego njegova korist.

2.12 ZNAKOVI KORISNOG I BESKORISNOG ZNANJA

Znak znanja koje ne koristi je ponos, arogancija i uobraženost. Takva osoba traži visoki položaj i status na ovome svijetu i nadmeće se radi njega. On diskutuje sa učenjacima sa ciljem nadvladavanja njih i raspravlja se sa neznalicama sa ciljem usmjeravanja njihove pažnje prema njemu.

Prenešeno je od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu ʿalejhi we sellem*, da ko god traži znanje u ovu svrhu: ***"...za njega je vatra, vatra!"*** [114]

[114] predaju je zabilježio *imām* Ibn Mādže broj 254 i *imām* Ibn Hibbān broj 290 od Džābira. Būsajrī ("*Ez-Zewāʿid*") je rekao: "*Prenosioci su povjerljivi i precizni.*" *Hadīth* je *sahīhom* ocijenio el-ʿIrāqī (1. tom, 52. str.), kao i el-Albānī ("*Sahīh el-Džāmi*" broj 7370)

Moguće je da neki koji posjeduju ovu vrstu znanja tvrde da imaju spoznaju Allāha i da žele jedino Njega i ništa više. Njihova namjera iza ove tvrdnje nisu ništa drugo do težnje za mjestom u srcima ljudi kakvi su kraljevi i drugi, da ljudi misle dobro o njima i da oni uživaju veliko, privrženo slijeđenje.

Znak ovoga je da će oni otvoreno tvrditi *wilājeh* baš kao što je bila praksa *ehlul-kitāba* i kasnije praksa *qarāmita*, *batinijjā* i onih poput njih. [115] Ovo je upravo suprotno stanju *selefā* koji su uobičavali da malo misle o sebi, i iznutra i spoljašnje.

'Umār je rekao: *"Ko god kaže: "Ja sam učenjak" on je neznalica. Ko god kaže: "Ja sam vjernik" on je nevjernik. Ko god kaže: "Ja sam u džennetu" on je u vatri."*

Sljedeći znak ovoga je da takva osoba neće prihvatiti istinu niti joj se pokoriti. On će postupati arogantno prema onima koji posjeduju istinu, posebno ako su oni manjeg statusa nego on u očima ljudi. Ova osoba će ustrajavati na svojoj laži (*bātilu*) prosto iz straha da se srca ljudi mogu usprotiviti njemu i njegovom prihvatanju istine i time promjenom njegovog stava.

Možda bi ovakvi ljudi sebe čak mogli vanjštinski osuditi i prikazati da malo misle o sebi pred publikom,

[115] vidi Ibn el-Džewzī, *"Muntadham"*, 5. tom, 110. str. i el-Bagdādī, *"El-Ferq bejnel-Fireq"*, 281. str.

da bi ljudi vjeruju da su oni ponizni i da bi ih stoga hvalili. Ovo je od najsuptilnijih oblika *rijā'a* (prikazivanja) na što su ulazali *tābi'īni* i učenjaci koji su došli nakon njih.

Ovi ljudi će otvoreno prihvatiti hvalu i podsticati je na način koji negira *sidq* (istinoljubivost) i *ikhlās* (iskrenost). Istinoljubiva osoba će se uvijek bojati da postane žrtva (plijen) licemjerstva i susreta sa lošim završetkom.

Istinoljubiva osoba se uvijek trudi da izbjegava hvalu i trudi se da izbjegava da tu hvalu dobrovoljno prihvati, ako ona dođe do njega.

Zbog ovoga je prepoznatljiv znak *ehlul-'ilma* da oni ne misle o sebi da su od ikakvog velikog statusa ili stepena, oni u svojim srcima preziru hvalu i veličanje i oni ne postupaju oholo prema ikome.

El-Hasan je rekao: *"Pravnik (feqīh) je onaj koji se uzdržava od ovoga svijeta i željan je ākhireta, on ima jasan uvid u svoju vjeru i ustrajan je u 'ibādetu svome Gospodaru"*, a u drugoj predaji: *"...onaj koji ne zavidi onima iznad sebe, ne ismijava one ispod sebe i ne uzima naknadu za znanje kome*

ga je Allāh podučio.“ [116] Značenje ove posljednje izjave je također prenešeno od 'Umara. [117]

Svaki put kada se poveća znanje nosilaca ovog korisnog znanja, poveća se i njihova poniznost pred Allāhom, strah od Njega i predanost Njemu.

Neko od *selefā* je rekao: “*Poželjno je da učenjak pospe prašinu po svojoj glavi iz poniznosti pred svojim Gospodarom.*“ [118]

Svaki put kada se poveća njegovo znanje i njegova spoznaja svog Gospodara, povećaju se i njegovi strah i ljubav prema Njemu, kao i poniznost i predanost.

Od znakova korisnog znanja je i to da će ono podučiti čovjeka da se kloni ovosvjetskih ukrasa, od kojih je najveći želja za vođstvom, slavom i hvalom. Ono (korisno znanje) će naučiti čovjeka da izbjegava ovo i da uloži trud u udaljavanju od njih. Ako se išta od ovoga i desi, bez njegovog izbora ili želje, on je u stanju svog

---

[116] predaju je zabilježio *imām* Ahmed u “*Ez-Zuhd*“, 268. str. sa *hasen senedom*

[117] predaju su zabilježili *imām* ed-Darimi broj 298 i *imām* Ibn 'Abdul-Berr broj 858, a njen *sened* je *da'īf*. Predaju sličnog značenja je također zabilježio ed-Dārimī (broj 300) od Ebū Hāzima sa *da'īf senedom*

[118] Khatīb, “*El-Feqīh wel-Mutefeqqih*“, 2. tom, 230. str. broj 899 od Ejjūba sa *sahīh senedom*

krajnjeg straha i zato što bi to moglo biti božanski plan i sredstvo postepenog vođenja njega ka propasti (*istid-rādž*).

Zbog ovoga je *imām* Ahmed bio u stanju straha kada je postao poznat.

Od znakova korisnog znanja je i da čovjek za sebe ne tvrdi da ima znanje ili da se time hvali. On ne optužuje druge za neznanje, izuzev ako se oni suprotstave *sunnetu* i njegovim sljedbenicima, pri čemu on priča protiv njih iz srdžbe (ljubomore) u ime Allāha, a ne iz ličnog bijesa ili iz želje za postizanjem nadmoći nad njima.

Što se tiče onoga čije znanje nije korisno, on nema druge brige osim da pokaže svoju nadmoć nad ostatkom ljudi putem svoga znanja, da ih optuži za neznanje i da ih ponizi. Ovo je od najzlobnijih osobinā koje mogu biti nađene kod ljudi! Moguće je da takav čovjek čak optuži učenjake koji su došli prije njega za neznanje i nemar; takav čovjek voli sebe i strastveno želi da se promoviše, on ima dobro mišljenje o sebi i loše mišljenje o onima koji su bili prije njega.

Nosioci korisnog znanja su upravo suprotni; oni imaju loše mišljenje o sebi i imaju dobro mišljenje o učenjacima prošlosti. Njihova srca prihvataju ugled i odabranost njihovih prethodnika i svoju nemogućnost

da se približe njihovim stepenima, a kamoli da ih zapravo dostignu!

Zaista su sjajne riječi Ebū Hanīfe kada je bio upitan: *"Koji od dvojice je bolji 'Alqamah ili el-Eswed?"*: *"Allāha mi, mi nismo čak vrijedni da ih spominjemo, a kamoli da odlučujemo koji od njih je bolji."*

Kada bi njemu bio spomenut *akhlāq selefā*, Ibnul-Mubārek bi rekao sledeće stihove poezije:

Ne spominji nas u istom kontekstu kao njih

Zdrav u hodu nije poput oronulog.

Čije god znanje nije korisno i ko smatra sebe boljim od onih koji su mu prethodili u svojim stavovima i izlaganju, on će takođe sebe smatrati boljim od njih u znanju ili mjestu kod Allāha. On će sa visine gledati na one koji su došli prije njega i ismijavati ih zato što su imali malo znanja.

Ovaj jadnik ne uviđa da je manjak govora koji je došao od strane *selefā* bio zbog njihovog *wara'* i straha od Allāha, jer da su samo željeli da oduže ili detaljišu svoje rasprave, oni su bili sasvim u stanju učiniti to.

Kada je Ibn 'Abbās čuo neke ljude da raspravljaju o vjeri, rekao je: *"Zar ne znate da Allāhu pripadaju određeni robovi koji su potpuno u stanju da odgovore i nisu nijemi, ali ih je strah od Allāha ućutkao i dao im smirenost. Oni su istinski učenjaci, rječiti, inteligentni, plemeniti, učenjaci*

Allāhovih dana, kada njima na pamet padne Allāhova veličina njihovi umovi su ophrvani, njihova srca pucaju od straha od Allāha, njihovi jezici su ućutkani. Kada se oni povrate iz ovoga stanja, oni streme obavljanju dobrih djela misleći o sebi da su od onih koji su nemarni a u stvarnosti su oni mudri, ljudi od jake odluke; misleći o sebi da su nasilnici i griješnici a u stvarnosti su oni bogobojazni obožavaoci, čisti od nasilja i grijeha. Oni ne misle da je obilno činjenje 'ibādeta previše za njih; nisu zadovoljni sa malo 'ibādeta i ne gledaju sa visine ni na jedno djelo 'ibādeta. Kada god ih vidiš nađeš ih tmurne, zabrinute, u stanju strave i straha od njihovog Gospodara". Zabilježio ga je Ebū Nu'ajm i drugi. [119]

Imām Ahmed i et-Tirmidhī bilježe *hadīth* od Ebū Umāme da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Skromnost i oprezno uzdržavanje jezika (el-'ajj) su dva ogranka īmāna. Nepristojnost i rječiti govor su dva ogranka licemjerstva."*** Et-Tirmidhī je ovaj *hadīth* ocijenio *hasenom*, a također ga je zabilježio *imām* Hākim koji ga je ocijenio *sahīhom*. [120]

[119] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 1. tom, 400. str. broj 1149 i Ibnul-Mubārek u "*Ez-Zuhd*" broj 1495

[120] predaju su zabilježili *imām* et-Tirmidhī broj 2027 i *imām* Ahmed broj 22312. Et-Tirmidhī je *hadīth* ocijenio *hasenom*, kao i 'Irāqī u "*El-Amālī*". Ocijenili su ga *sahīhom* Hākim (broj 17), sa čim se složio edh-Dhehebī, kao i es-Sujūtī (broj 3866) i el-Albānī ("*Sahīh el-Džāmi*" broj 3201)

Ibn Hibbān bilježi *hadīth* od Ebū Hurejre, *radijallāhu 'anhu*, da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Jasan govor je od Allāha, a el-'ajj je od šejtāna. Jasan govor se ne dešava sa mnogo riječi, već se dešava odlučnim govorom istine. El-'ajj ne znači malo govora već znači ismijavati istinu."*** [121]

Među *mursel* predajama od Muhammeda ibn Ka'ba el-Kuredhija od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, je da je on rekao: ***"Postoje tri stvari koje će prouzrokovati da rob izgubi na ovome svijetu, ali će zauzvrat naći ono što je veće od njih na ākhiretu: održavanje rodbinskih veza, skromnost i ustezanje jezika."***

'Awn ibn 'Abdullāh je rekao: *"Tri stvari su od īmāna: skromnost, čednost i uzdržavanje; uzdržavanje jezika, ne uzdržavanje srca niti djela. Ovo su stvari koje prouzrokuju dobit na ākhiretu i gubitak na ovome svijetu, ali ono što je dobijeno na ākhiretu je veće od onoga što je izgubljeno na*

[121] predaju je zabilježio *imām* Ibn Hibbān broj 5796, a u njegovom *senedu* je 'Utbe ibn es-Seken koji je *metrūk* (odbačen). Predaju su također zabilježili *imām* ed-Dejlemī (broj 5215) i Munāwī (5. tom, 356. str.), spominjući da njegov *sened* sadrži slabe prenosioce

ovome svijetu.“ [122] Ovo se također prenosi od Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, ali je *da'īf*. [123]

Neko od *selefā* je rekao: “*Možda čovjek sjedi sa nekim ljudima i oni misle da on nije u stanju da govori, a u stvarnosti je on potpuno sposoban govoriti, ali je on musliman učenjak.*“

Zato će onaj ko zna vrijednost *selefā* znati da njihovo ćutanje po pitanju nekih stvari kao što je prekomjeran govor, diskusija i raspravljanje i ustrajavanje na objašnjavanju mimo onoga što je neophodno, nije proisteklo iz njihove nesposobnosti da govore, niti njihovog neznanja, niti zbog nikakve mahane; ne, već se to, naprotiv, desilo zbog njihove obzirnosti, njihovog straha od Allāha i njihovog preokupiranja sebe onim stvarima koje će biti od koristi prije negoli onim stvarima koje ne sadrže korist.

---

[122] predaju je zabilježio *imām* 'AbdurRezāq, 11. tom, 142. str. sa *sahīh senedom*, a es-Sujūtī (broj 3474) ga je ocijenio *hasenom*

[123] vidi Munāwī, 3. tom, 407. str. Sličan *hadīth* je zabilježio i *imām* ed-Dārimī (broj 526) sa riječima: ***“Skromnost, čestitost, uzdržavanje – uzdržavanje jezika, a ne srca – i fiqh su od vjere. Ovo su stvari koje prouzrokuju dobit na ākhiretu a gubitak na dunjaluku, ali je ono što je dobijeno na ākhiretu veće“***, a *sened* je *sahīh*. El-Hajthemī (8. tom, 26. str.) spominje drugi sličan *hadīth* od Qurreh ibn Ijāsa i kaže da njegov *sened* ima slabog prenosioca

2.13. SVO DOBRO JE U SLIJEĐENJU PUTA *SELEFĀ*

Bez obzira da li je to u osnovama vjere ili u njenim sporednim pitanjima, tumačenju Qur'āna, objašnjavanju *hadīthā*, *zuhdu* (asketizmu), stvarima koje mekšaju srce, poentama koristi i mudrosti, podsticanju – o čemu god da su *selefi* govorili – ko god ide njihovim putem u ovome je ispravno upućen, a ko god to ne čini već umjesto toga sebe zabavi napornim zapitkivanjima, raspravama i špekulacijama; taj nije ispravno upućen.

Međutim, ako bi čovjek priznao njihovu ispravnost i svoju sopstvenu manjkavost, onda je njegovo stanje bolje.

Ijās ibn Mu'āwija je rekao: *"Samo budala nije svjesna mahanā svoje sopstvene duše."* On je bio upitan: *"Šta je tvoja mahana?"*, pa je odgovorio: *"Previše pričanja."* [124]

Međutim, ako bi čovjek sebi pripisao prednost, a manjkavost onima koji su mu prethodili, onda je on jasno zabludio i pretrpio je ogroman gubitak.

U zaključku, u ovim korumpiranim vremenima, obaveza je čovjeku ili da bude zadovoljan time da je on učenjak u Allāhovom znanju (kod Allāha), ili da ne

[124] predaju je zabilježio *imām* Ebū Nu'ajm, 3. tom, 146. str. broj 3489

bude zadovoljan time i umjesto toga da sebe zadovolji da bude učenjak u očima ljudi.

Ako on izabere prvo, neka se zadovolji Allāhovim znanjem o njemu; ko god ima stanje spoznaje između sebe i Allāha, on će se zadovoljiti Allāhovim znanjem o njemu. Ko god odabere drugo, onda on potpada pod govor Allāhovog Poslanika, *sallallāhu 'alejhi we sellem*: ***"Ko god traži znanje da bi se nadmudrivao sa učenjacima ili da bi se raspravljao sa neznalicama, ili da bi pridobio pažnju ljudi – neka sebi odabere svoje mjesto u vatri."*** [125]

Wuhejb ibn el-Ward je rekao: *"Može se desiti da onaj koji je učenjak u očima ljudi bude među neznalicama kod Allāha."*

Muslim bilježi *hadīth* od Ebū Hurejre da je Allāhov Poslanik, *sallallāhu 'alejhi we sellem*, rekao: ***"Prva trojica***

[125] Autor, *Allāh mu se smilovao*, je zapravo spojio dva odvojena *hadītha* u jedan. Prvi *hadīth* je: ***"Ko god stiče znanje da bi se nadmetao sa učenjacima, ili da se raspravlja sa neznalicama, ili da pridobije pažnju ljudi – je u vatri."*** *Hadīth* su zabilježili *imām* et-Tirmidhī broj 2654 i *imām* Ibni Mādže broj 253 od Ibn 'Umara. Proglasio ga *sahīhom* el-Albānī u *"Sahīh et-Tergīb"* broj 109. Drugi je *hadīth*: ***"Ko god traži znanje zbog drugoga mimo Allāha ili namjeravajući time drugo mimo Allāha – neka odabere sebi mjesto u vatri."*** *Hadīth* su zabilježili *imām* et-Tirmidhī broj 2655 i *imām* Ibn Mādže broj 258 od Ibn 'Umara. Proglasio ga je *da'īfom* el-Albānī u *"Da'īf el-Džāmi"* broj 5687. Vidi također fusnotu broj 97

kojima će biti raspaljena džehennemska vatra...“, među kojima su učenjak i učač Qur'āna koji su sticali svoje znanje samo da bi o njima bilo rečeno: *“On je učenjak“, “On je učač Qur'āna.“* To je zaista o njima rečeno i oni će biti odvučeni na svojim licima u *džehennemsku* vatru. [126]

---

[126] *hadīth* je zabilježio *imām* Muslim broj 1905/4923 od Ebū Hurejre sa riječima: ***“Prvi čovjek čiji slučaj će biti odlučen na Sudnjem danu će biti čovjek koji je preselio kao šehīd. On će biti doveden i Allāh će predstaviti Svoje blagodati*** *(koje mu je On podario)* ***i on će ih priznati. Onda će Allāh pitati:*** **"Šta si uradio sa njima?"** ***On će odgovoriti: “Borio sam se u Tvoje ime dok nisam poginuo kao šehīd.“ Allāh će reći:*** **"Lažeš! Borio si se da bi mogao biti nazvan hrabrim borcem i tako si bio zvan."** ***A onda će naredba biti data i on će biti odvučen na svom licu u vatru. I čovjek koji je stekao znanje i podučavao njemu i učio Qur'ān. On će biti izveden i Allāh će mu prikazati Svoje blagodati*** *(koje mu je podario)* ***i on će ih priznati. Onda će Allāh reći:*** **"Šta si uradio sa njima?"** ***On će reći: “Stekao sam znanje i širio ga i učio Qur'ān u Tvoje ime.“ Allāh će reći:*** **"Lažeš! Sticao si znanje da bi mogao biti nazvan učenjakom i učio si Qur'ān da bi moglo biti rečeno "On je qāri'** (učač)**" i tako je rečeno."** ***Onda će naredba biti data i on će biti odvučen na svom licu i bačen u vatru. I čovjek koga je Allāh učinio obilato bogatim i kome je dao svaku vrstu imetka. On će biti izveden i Allāh će prikazati Svoje blagodati*** *(koje mu je podario)* ***i on će ih priznati. Tada će Allāh pitati:*** **"Šta si uradio sa njima?"** ***On će reći: “Trošio sam novac na svaki način na koji si Ti želio da treba biti trošeno u Tvoje ime.“ Allāh će reći:*** **"Lažeš! Činio si to da bi moglo biti rečeno: "On je darežljiv." i bilo je rečeno."** ***Onda će naredba biti data i on će biti odvučen na svom licu i bačen u vatru.“***

Ako čovjek svoju dušu ne zadovolji ovime, zadovoljavajući je umjesto toga pozicijom *qadije* (sudije) prosto zbog toga što je to položaj koji ljudi uvažavaju, onda je on izabrao ono što je manje na štetu onoga što je najbolje i prešao je iz ranga učenjaka u rang zulumćara.

Ovo je razlog zašto je, kada bi jednom od *selefā* bila ponuđena pozicija *qadije*, on bi odgovorio riječima: *"Ja sam učio znanje samo da bih mogao biti proživljen sa poslanicima, a ne da bih bio proživljen sa kraljevima. Učenjaci će biti proživljeni sa poslanicima, a qadije će biti proživljeni sa kraljevima!"*

2.14 PODNOSI OVAJ ŽIVOT STRPLJIVO!

Neophodno je da vjernik ima strpljenja kratko vrijeme da bi putem toga postigao vječito blaženstvo. Ako očajava i bude nestrpljiv, on je kao što je Ibnul-Mubārek rekao: *"Ko god ima strpljenja, kako kratko vrijeme on mora biti strpljiv. Ko god se ne strpi veoma malo uživa!"*

Imām eš-Šāfiʿī je imao običaj reći sledeće stihove poe-zije:

O moja dušo, to je samo nekoliko dana, podnesi ih strpljivo.
Život nije ništa osim prolazno sanjarenje.
O moja dušo, kroz ovaj svijet proði brzo
I ostavi ga, jer istinski život zaista čeka pred tobom! [127]

[127] *imām* Šāfiʿī, *"Dīwān"*, 123. str.

Molimo Allāha za korisno znanje i utječemo Mu se od znanja koje ne koristi, od srca koje Ga se ne boji, od duše koja nije zadovoljna i od dove koja nije primljena. O Allāhu, mi se utječemo Tebi od ovo četvoro!

Sva hvala i zahvala pripada Allāhu, Gospodaru svjetova. Neka Allāh dā Svoj *salawāt* i *selām* našem *sejjidu* (predvodniku) Muhammedu, cijeloj njegovoj porodici i svim njegovim *ashābima*. [128]

[128] El-Ādžurrī (“*Eš-Šerī'ah*“, 1. tom, 451. str.) je rekao: “*Ko god posjeduje znanje i razum i shvata ono što je prethodilo u ovoj knjizi, znaće da je on u potrebi za činjenjem dobrih djela. Ako mu Allāh želi dobro, on će se čvrsto držati za sunnet Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, za ono na čemu su bili ashābi, radijallāhu anhum edžme'īn, i za put onih koji su ih slijedili u dobru: imāmi svake generacije. On će naučiti znanje da bi uklonio neznanje od sebe, sa namjerom da ga uči u ime Allāha, uzvišen neka je On jedini. Njegov nijjet ne treba da bude da bi bio vješt u argumentaciji, raspravi i diskusiji, niti treba da bude u dunjalučke svrhe. Čija god namjera je čista biće sačuvan od strasti, novotarija i zablude, ako Allāh hoće, i slijediće ono na čemu su bili imāmi muslimana prije njega.*“

TREĆE POGLAVLJE

3.1 ONI KOJIMA JE DATA KNJIGA I NJIHOVA TVRDA SRCA

Pažljivo razmisli o Allāhovom ukoru *ehlul-kitabija*, o tvrdoći njihovih srca čak i nakon što im je data Knjiga i toga da su oni vidjeli čuda nakon čudā, kakvo je bilo oživljavanje mrtvog čovjeka nakon udaranja njega dijelom krave. [129]

Nama je zabranjeno da sličimo njima i rečeno nam je:

أَلَمۡ يَأۡنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن تَخۡشَعَ قُلُوبُهُمۡ لِذِكۡرِ ٱللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ ٱلۡحَقِّ
وَلَا يَكُونُواْ كَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ مِن قَبۡلُ فَطَالَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَمَدُ
فَقَسَتۡ قُلُوبُهُمۡۖ وَكَثِيرٞ مِّنۡهُمۡ فَٰسِقُونَ

"Zar nije došlo vrijeme da se vjernicima srca smekšaju od Allāhovog spomena i zbog istine koja se objavljuje, i da oni ne budu kao oni kojima je prije data Knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala tvrda? A većina njih su griješnici." [130]

[129] sūra el-Beqare, 72.-74. ājet

[130] sūra el-Hadīd, 16. ājet

Na drugom mjestu nam je Allāh objasnio uzrok njihovih tvrdih srcā, rekavši:

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَٰقَهُمْ لَعَنَّٰهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَٰسِيَةً

"Zbog njihovog kršenja zavjeta, mi smo ih prokleli i srca njihova tvrdim učinili." [131]

...time nas obavještavajući da je tvrdoća njihovih srcā nastala kao kazna za njihovo kršenje zavjeta datog Allāhu. Ovo je suprotstavljanje Njegovim naredbama i činjenje onoga što je On zabranio nakon što su oni prihvatili zavjet, a onda je Allāh rekao:

يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ وَنَسُوا۟ حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ

"Oni su zamjenjivali riječi s njihovih mjesta, a zaboravili su dobar dio onoga čime su opominjani." [132]

Allāh spominje da ih je tvrdoća njihovih srcā dovela do dvije sramne karakteristike:

1. iskrivljavanje pravih značenja riječi
2. njihovo zaboravljanje dijela onoga čime su bili savjetovani, ciljajući ovime na njihovo napuštanje i ignorisanje dijela mudrosti i dosta upozoravanja

[131] sūra el-Mā'ide, 13. ājet

[132] sūra el-Mā'ide, 13. ājet

koje im je bilo dato. Oni su to zaboravili, napustili postupanje po tome i ignorisali ga.

Ove dvije stvari nalaze se među našim učenjacima koji su korumpirani zbog njihovog posjedovanja osobina *ehlul-kitābija*.

Oni iskrivljavaju istinska značenja riječi zbog toga što nisu iskreni u traženju znanja i zbog toga su njihova srca postala tvrda. Zato oni sebe ne preokupiraju djelima već, naprotiv, iskrivljavanjem riječi.

Oni iskrivljavaju riječi Knjige i *sunneta* od njihovih ispravnih, tačnih značenja i smisla, čineći to vješto i primjenjivanjem suptilnih metoda; kao što je tvrdnja da su te riječi i izrazi metaforički, dajući im na taj način iskrivljena značenja i ubacivanjem *šubhi* u citate iz *sunneta* kada to nisu u stanju da urade sa Knjigom.

Oni osuđuju one koji se čvrsto pridržavaju božanskih tekstova, prihvatajući njihova jasna značenja i nazivaju ih neznalicama ili *hašwī*. [133]

Ova osobina se može naći među spekulativnim teologičarima (*ehlul-kelām*), među pravnicima od sljedbenikā mišljenjā (*ehlur-re'j*) i *sūfijama* od filozofā i *ehlul-kelāma*.

Oni također ostavljaju po strani dio korisnog znanja kojim su bili opomenuti, pa otuda njihova srca ne prih-

[133] vidi Ibn Qutejbe, "*Te'wīl Mukhtelif el-Hadīth*", 55. str.

vataju savjet i podsticaj, već umjesto toga oni osuđuju one koji uče ono što će uzrokovati da jecaju i smekšati njihova srca, nazivajući ih pripovjedačima!

U svojim pisanim radovima, sljedbenici mišljenja (*ehlur-re'j*), citirajući svoje učitelje, tvrde da plodovi znanja ukazuju na časnost toga znanja. Stoga je plod svakoga ko sebe preokupira tumačenjem Qur'āna da prenosi priče i da opominje ljude, a plod svakoga ko sebe preokupira njihovim mišljenjima i njihovim znanjem je da je on u stanju da daje pravne presude (*fetwe*), da donosi odluke i da podučava!

Ovakvi ljudi spadaju pod značenje *ājeta*:

يَعْلَمُونَ ظَٰهِرًا مِّنَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ ٱلْءَاخِرَةِ هُمْ غَٰفِلُونَ

"Oni znaju samo spoljašnjost ovoga svijeta, a prema onom svijetu su nemarni." [134]

Njihova silna ljubav prema ovome svijetu i prema položaju je to što ih je učinilo da su takvi kakvi su. Kada bi oni samo ublažili svoju strast za ovim svijetom i umjesto toga je usmjerili ka *ākhiretu* i kada bi samo bili iskreni prema sebi i prema Allāhovim robovima, oni bi onda striktno slijedili ono što je Allāh objavio Svome

[134] sūra er-Rūm, 7. ājet

Vjerovjesniku i oni bi također naređivali ljudima da i oni tako čine.

Kao rezultat toga, ljudi ne bi kršili zapovjesti bogobojaznosti i zadovoljili bi se tekstovima Knjige i *sunneta*, osim možda samo nekoliko njih. Allāh bi učinio da se ova nekolicina vrati istini *sebebom* onih koji su ispravno shvatili božanske tekstove i tako ljudi ne bi bili u potrebi za ovim ishitrenim, lažnim, sporednim propisima i lukavim trikovima putem kojih su otvorena vrata lihvarstva (kamate) i drugih zabrana.

Danas mi vidimo da ono što je propisano biva negirano putem najprostijih trikova i uvijanja, baš kao što su *ehlul-kitābije* imali običaj činiti!

Molim Allāha da uputi one koji vjeruju u istinu u ovim stvarima u kojima su se oni razišli, **"a Allāh upućuje koga On hoće na pravi put."** [135]

Neka Allāh pošalje obilne *salawāte* i *selāme* na našeg *sejjida* (predvodnika) Muhammeda, njegovu porodicu i njegove *ashābe* sve do Sudnjeg dana.

حَسْبُنَا ٱللَّهُ وَنِعْمَ ٱلْوَكِيلُ

"Allāh nam je dovoljan i divan je On Pomagač." [136]

[135] sūra el-Beqare, 213. ājet

DOSADAŠNJA IZDANJA ''KELIMETUL-HAQQ'':

- ***Dokazi za obaveznost pokrivanja lica*** *(Ebū Ahmed)*
- ***Dokazi da je isbāl harām*** *(Ebū Ahmed)*
- ***Kritika demokratije i ilustracija njene stvarnosti*** *('AbdulQādir bin 'Abdul'Azīz)*
- ***Bolest irdžā'a*** *(grupa autora)*
- ***Šta čini ''Lā ilāhe illAllāh'', a šta ga poništava?*** *(Hamid 'Alī Khān)*
- ***Kome se to priviđaju tekfīrovci u Sandžaku i Bosni?*** *(odgovori na ''Proglas o tekfīru'') (Kelimetul-Haqq)*
- ***Zalutale sekte sūfijā i ši'ījā*** *(Kelimetul-Haqq)*
- ***Isukana sablja na psovača Allāha, vjere i Poslanika*** *(Ebū Muhammed el-Maqdisī)*
- ***Šubhe vezane za propis demokratije u islāmu*** *(grupa autora)*
- ***'Aqīda potpomognute skupine*** *('AbdulMedžīd el-Munī')*
- ***Tewhīd el-hākimijje*** *(grupa autora)*
- ***Allāhova pomoć je, zaista, blizu*** *(Sulejmān bin Nāsir el-'Ulwān)*
- ***Demokratija je vjera*** *(Ebū Muhammed el-Maqdisī)*

---

[136] sūra Ālu 'Imrān, 173. ājet

- ***Obaveze koje je dužan spoznati svaki muslīmān i muslīmānka*** *(Muhammed bin 'AbdulWehhāb*
- ***Ovo je ono što vam je vaš Gospodar obećao*** *(Kelimetul-Haqq)*
- ***Podučavanje najvažnijim pitanjima*** *(Ahmed el-Hālidī)*
- ***Može li se opravdavati neznanjem u djelima velikog širka i jasnog kufra?*** *(Ebū Muhammed)*
- ***Milletu Ibrāhīm*** *(Ebū Muhammed el-Maqdisī)*
- ***'Aqīda ehlis-sunneta wel-džemā'ata*** *(Metn/tekst sedam velikih djela 'aqīde muslīmāna na jednom mjestu, u jednoj knjizi)*
- ***Šerī'atski hidžāb*** *(Kelimetul-Haqq)*
- ***Istina o Turcima Osmanlijama*** *(Ebū Ahmed)*
- ***Muslīmān ili mušrik*** *(Ebū Hamza el-Afgānī)*
- ***Dokazi za propis prijateljevanja sa mušricima*** *(šejh Sulejmān bin 'Abdullāh)*
- ***Biografija imāma Ahmeda, rahimehullāh***
- ***Uzvišena znamenitost u vrlinama Ibn Tejmijje***

  (imām el-Bezzār)
- ***Osnove sunneta (Usūlus-Sunne)*** *(Ahmed ibn Hanbel)*
- ***Islām – savršeno potpuna vjera*** *(Muhammed el-Emīn eš-Šenqītī)*
- ***Iblīsova obmana*** *(Ibnul-Džewzī)*
- ***Nije musliman onaj ko ne tekfīri zakonodavca mimo Gospodara svjetova*** *(Ebū Hamza el-Afgānī)*

- ***Mes'ele vezane za kufr u tāgūta*** *(Ebū Muhammed)*
- ***Laž na vjeru er-Rahmāna u Korkutovom prijevodu Qur'āna*** *(Ebū Ahmed)*
- ***Počinilac širka nikada ne može biti musliman*** *(Ebū Hamza el-Afgānī)*
- ***Vjerovanje imāma el-Buhārija*** *(imām el-Lālikā'ī)*
- ***Dovoljnost u vjerovanju*** *(Ibn Qudāme el-Maqdisī)*
- ***Ovo je naša vjera*** *(šejh ʼAbdullāh ibn Muhammed ibn ʼAbdulWehhāb)*
- ***Poniznost u namāzu*** *(hāfidh Ibn Redžeb el-Hanbelī)*
- ***Vjerovanje četvorice imāmā*** *(Muhammed ibn ʼAbdur-Rahmān el-Humejjis)*
- ***Kufrovi Organizacije Ujedinjenih Nacija i njenih zemalja članica*** *(Ebū Ahmed)*
- ***Putovanje ka Allāhu*** *(hāfidh Ibn Redžeb el-Hanbelī)*
- ***Opasnost od novotarijā*** *(imam eš-Šātibī)*
- ***Nevolje i iskušenja*** *(imām El-'Izz bin 'AbdusSelām)*
- ***Ovo je islām*** *(dr. Medždī es-Suftī)*
- ***Superiornost znanja prvih nad znanjem potonjih*** *(hāfidh Ibn Redžeb el-Hanbelī)*
- ***Tekfīr mušrikā i njegova povezanost sa kufrom u tāguta*** *(Ahmed el-Hāzimī)*
- ***Neke greške u vezi pitanja tehākuma pred tāgutom i prisustvovanja medžlisima kufra i širka*** *(Ebū AbdirRahmān as-Sūmālī)*